Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйл 1923 шера дена • ШИНАРА, 7 май, 1974 шу. • № 55 (5351). • Мах 2 кеп.

АГИТАТОРИЙ ДОККХИЙ ДЕКХАРАШ

Пятилетка диълагIа шу, хьалха дIадахараш санна белгала да вай мехка боахам дIахо дегIабарца, КПСС XXIV съездо тIаийца машара Программа чакхйоахача партеи правительстван керда гIулакхаш дарца, социалистически демократи кхы а дегIаярцеи чIоагIъярцеи. Парте XXIV съезд хиппачул тIехьагIа шеръяьй моттигерча Советий бокъонаш, лакхбеннаб мехка вахарера порфсоюзни общественни организацей лоархIам, дикка айбеннаб производствана доал дечара коллективай, хIара сага лоархIам.

Партеи правительстван де мел дезар да а даьд хIанз да а ду Советски паччахьалкхе, советски халкъ дерригача дунеи тIа эгара йоккхагIа нийсхо йолча, моллагIча къаман бале а моллагIа мотт бувце а наьха цхьатарра бокъо хилари вошали закон а хиина дIаэттача, наьха хьашташ кхоачашделга ший эгара хьалхара декхар лерхIаш Коммунистически партп йолча общества эттара дикагIа бола хьокхам гойтара.

Социализми коммунизми хьалъеш вай даьхача толамашка хьожаш да дерригача дунеи тIара адамаш. Вай халкъо доккхал деш да уж, цар беркат кхоач эIамигача а воккхача а хIара советски сагага. Вайна карагIдаьнна уж гIулакхаш мамотта наха дIадовзийтар агитаторийи пропагандистийи доккха декхар да.

ХIанз мехка паччахьалкхеи Iаьдала лакхерча органе хоржамаш дара кампани дIайолаеннача хана чIоагIа лоархIам болаш да хIара предприяте, колхозе, совхозе вай мехка, республике хиина доккхий хувцамаш дIадовзийташ, Советски Союза дерригача халкъий революционни, тIема, къахьегама традицеx, цар вIаши деча новкъостала, вежарашка долча доттагIалах, социалистически демократех лекцеши, докладаши, беседаши яр. Цу лекцешкеи, докладашкеи, беседашкеи къаьстта моттиг дIалаца еза Коммунистически партеx, коммунизм хьалъеча хана, цун лоархIам тIа-тIа лакхлуш боагIалгах долча къамаьло.

Агитаторий балха юкъе ишта йоккха моттиг дIалоац пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера планаш кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбоахаш де дезача къамаьлаша а. Уж декхарийла ба шоай коллективашта партеи правительстван решенеш ший ханнахьа дIайовзийта, цар чулоацам башха, керда, дикагIа мел дар дIадовзийта. Из тIаэца а шоаш болча чакхдаккха а гIо де, социалистически яхье баьннараштa карагIдаьннараш дIагойта, котбаьннараш дIабовзийта, цар опыт дIайаржае. Керда мел дар, дикагIа мел дар хьалдоацара, наха юкъе дIадоаржадераш агитатораши пропагандисташи хила беза.

Вай автономни республике дукха партийни организацеш я шоай болх безаш, тIадилла гIулакх бехктокхаме хеташ бола агитатораши пропагандисташи хьалкхебара е еза йоакхо еш. Идеологически фронта бIухошца хан-ханнахьа семинараш, совещанеш ю, тахан хьалхашка этта декхараш дIадовзийт парте Ленински, Заводской, Ножай-Юрта ишта кхыча райкомаша.

Укх деношка къаьстта теркам тIабахийтаб агитаторий балха. Дукха ха йоацаш КПСС Советски райкоме дийцар хоржамашка кийчо яра дош. Районе хьайиллаь 23 агитпункт, цига болх беш ва 400 агитатор. Хоржамашта хьалхара болх дика дIаболабаьб Шелковской районе. Курдюковски культура ЦIагIарча агитпункте къонача харжархошта лаьрхIа яьй «Советски хоржамий система дунеи тIа эгара демократичнегIъяр я» яха беседа.

Бакъда ишта дац массанахьа а. Цхьайолча районашка хIанз а кийчо яра балхаш чакхдаьха баьннабац, агитпункташ мел эшачунца Iалашъяьяц. Цу хьакъехьа сухал бе безаш я Назрановски, Шалински, Наурски ишта кхыйола районаш.

Цхьайолча моттигашка агитатораши пропагандисташи хоржамий кампанена юкъеззабац хIанз а, агитационни болх тIаберзабаьбац къаьсттача дешашта, хIара предприяте, колхоза, совхоза коллективана хьалхашка латтача декхарашца а бувзаш лелабац.

Агитатораштa эггара бехктокхамегIа йола ха тIакхаьчай хIанз: ДIадоладе деза СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ оттабаьрий биографеш харжархошта дIайовзийталга, царна тIехьа кхадж тассара уж тIахьехалга.

Харжархошта юкъе агитационни болх дIахьош дицдалийта йиш яц демократи ювцаш дунеи тIа ира идеологически къовсам латтилга. Социализман коммунизман моастагIий шоай хурдеш ба вай советски общественни строи сий доаде гIерташ, буржуазни демократи, буржуазни мехкий вахар тоташагIа да ала гIерташ. Агитатореи пропагандистеи декхар да социалистически демократи дегIаенача социализма демократи ше маярра дIайовзийтар, «мукъача дунеи» демократи аьнна цIи йоахача капиталистически дунеи демократел из тIех хилар а толашагIа хилар а дIахайтар. Буржуазни демократех цар идеологаша бувца оапаш гучабаха беза, из ше маярра дIа а йовзийташ.

Цунца цхьана агитаторийи пропагандистийи декхар да советски законаш бокъонца кхоачашдарах, социалистически вахара боарамаш леладарах, паччахьалкхеи планаши социалистически декхараши кхоачашдарах бола бехктокхам а ше массарра наха дIабовзийта. Дагакхаба деза вай демократе лоархIаме цхьа дакъа къахьегамхоша шоаш хьагойта хьинар хилар. Из мамогга айдар, дегIаккувлар агитационни пропагандистски балха лоархIаме декхар да.

АГИТПУНКТЕ

«СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта къахьегама толамаца накъагIорга вай!» — ишта яздаьд Назранерча цхьоалагIча юкъерча школа наIар тIа. Цунна дехьа а сихьа а да «Даькъала хийла партеи халкъеи йохаргйоацэ цхьоагIо!», «ДIегIа а йоагIийла чIоагI а лойла советски социалистически демократи!» яха лозунгаш.

Укхаза я агитпункт. Цун заведующи ва из чуйолча школа директор Картоев Мухьмад.

Агитпункте я агитатораша бе безача балха план, дежурства график, истола тIа укх керда газеташ: «Правда», «Грозненский рабочий», «Сердало», кхыдараш, журналаш: «Iилмеи дын», «Халкъа образовани», кхыдараш. Укхаза да хоржамех дола литература: «СССР Конституци», «Нохч-ГIалгIай АССР Конституци», «СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йола положени», кхыдараш.

Агитатораша боккха кхетама болх бу харжархошта юкъе: дIайовзийт СССР хоржамий система, царех йола положени, СССР а Нохч-ГIалгIай АССР а Конституцеех, СССР хоржамий системах, советски демократех беседаш ю, СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттабаьраш дIабовзийт. Болх дика бу агитатораша И. Ф. Альперина, Р. А. Мартазановас, Р. А. Саговас.

Районе я 24 агитпункт. Болх бо беш яц Пхьилекъонгий-Юрта Советера (заведующи хьехархо нов. Артелло). Яндаререча бархIшерарча школера (заведующи цу школа директор нов. Часыгов), Долакха-Юрта Советера (заведующи хьехархо нов. Гилисханов) агитпункташ.

Н. СМИРНОВ.

ЦIАЬКХА А ХЬАЖА ТОРОНАШКА

Эрий даьда лаьтташ карадерзадаь ткъо шу дизара хетаяь Алма-Ате хиннача торжественни собране КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьло, цу тIа хьоахаьча положенеша, яьча выводаша, мехка юрта боахам дIахо дегIабоалабара хьакъехьа парте хьалхашка оттадаьча декхараша вай республикерча хьайбаш леладерашка чIоагIа уйла яйтай, кердача толамашка кхачара бола цар безам совбаьккхаб.

Л. И. Брежнева шийна къамаьлаца белгал мадарра, хIанзарча этаперча ший аграрни реформа керттерча лостамашка хьекина парте дIахо а лергIа эргайоаникхаш тоаергья юрта боахама экономически гIулакхий система, из индустриальни ларда тIа йоакхаргья, Iилман - технически прогресс сихъелга Iалашдергда. Кулгаш вIашка а дехка цу дейнхийча экономически гIулакхех фу хул хьежаш дегIа деза яхилга дац из. ХIанз торонаш я вай. Царех биззa пайда а эцаш гIулакх дIадахьа, дукха продукташ йоахилга Iалашде деза.

Цу дешаша дог тохадолийт, кхы цIаьхка а торонашка хьажа, дикагIа къахьега безам оттийт. Тахан «Сердало» газета тIа кепатох «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча шурий - товарни ферма доярка, Социалистически Къахьегама Турпала Барахоева Лемкай письмо. Республике дика йовзаш я цу хьинар долча, КПСС XXIV-ча съезда делегат хиннача, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат йолча доярка цIи. Мишта вIаштIехьдоал кхыболча доярке дукхагIа шура якха, кхы малагIа торонаш я цо болх беча ферме, совхозе, кхыча боахамашка тахан а кхоана а пайда эца, дукхагIа шура йоакхилга Iалашде йиш йолаш, дувц цо письмо тIа.

ХIара беттача Iаттагара 3500 килограмм шура якха дош деннад Барахоева Лемкас. Из хул республике яьха лаьрхIачул 1420 килограмм дукхагIа, хIаьта Назрановски районе лаьрхIачул — 1670 килограмм дукхагIа. Республике гIолла хIара кхоабача Iаттагара яьха лаьхIачул цхьа килограмм дукхагIа шура яьккхача а еррига тIакхета шура 60 тонн гаргга хул, хIаьта итт, бIаь килограмм совгIа яьккхача..?

ДУКХАГIА ЯККХА ШУРА

Вай юрта боахам дIахо дегIабоалабара даькъе доккхий хувцамаш хиннад. Къаьстта дика холуш да уж бархIлагIа пятилетка йолаеннача шера денз. Цу шерашка юрта боахама культураш дукхагIа йоахилга Iалашдара, юртарча къахьегамхой, дерригача советски халкъа вахара хьалащ тоадара чIоагIа йоакхо а еш вай партеи правительстван мел даьчох хьахиннар гуш да. Вай боахамаш экономически чIоагIденнад, хьалха кара деш хиина хала балхаш хIанз дукхача моттигашка механизмаша ду. ХIара юрта школа, больница, клуб я, вай чудаха цIеноштт хоза да, тоаеннай цIеи че, лакхбеннаб наьха сакхетам. Лоацца аьлча вахара а къахьегама а хьалаш дика да.

ЧIоагIа дега тоам а хулаш белгалдаккха йиш йолаш да вай, юртарча къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш къаьгга довза а довзаш, тIагIертта къахьега торонаш йолга. Цу гIулакха советски наьха уйла тIаерзаеш ба укх шера юрта боахама продукташ дукхагIа яха Еррийсоюзни яхь лелаяра КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ Центральни Комитета баь соцам, хIаьта ишта КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал а.

Цу тIахьехамашта жоп луш тха ферма коллективо дика дIадоладаьд пятилетка къоастамбу шу. ТIехкхоачашъяьй паччахьалкхенна шура дIаялара хьалхарча квартала план, долаш долча кхоачамбоацарашца къовсам а лоаттабеш дика вIаштIехьбаьккхаб фермера болх а.

Цу дерригнешка а хьажача хIаьта ишта эрий даьда лаьтташ карадерзадаь ткъо шу дизара хетаяь Алма-Ате хиннача торжественни собране КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева даь боккха чулоацам бола къамаьл а дагадехача керда уйлаш чуйосс.

КарагIдаьннача кхоачам а баь социлга — из советски сага оамал яц. Дика ма хой вайна мехка дукха продукташ эшилга. Цудухьа къаьстта уйла тIаяхийта лов сона Л. И. Брежнева вай юртарча къахьегамхоша шоай торонашка хьежжа болх бац, кIезига йоахлаьттанцара йовла продукташ, дукха я кIезига шура йоаха фермаш а аьнна белгалдаьхача дешашта.

Цунца дувзаденна, сона хетачох, бакъахьа хургдар шурий-товарни ферме болх беш волча хIаране сай низага, торонашка хьежжа баьбий хьох аз хIанзалца болх, фу де кхийннад са селхан, фу дулургда кхоана, малагIа торонаш я пайда эцанза яраш, хьалаш цхьатарра доллашехьа хIанад са хьокхамаш сона уллув болх бечун дарел лохагIа, яхача дешай уйла йича, цIаьхка а хьажа торонаш лехача, царех бизза пайда ийцача.

Ткъаь ийс шу да аз доярка болх бу. Беза а безаш, хам а беш из болх беш бола вах а дукха нийсбеннаб сона, хIаьта дукха а кIезига а шура луш дола тайп-тайпара доахан а леладаьд аз. Бакъдар аьлча, масса хана атта хиннадац, балха тIехь халонаш а дукха нийсъеннай. Ховш мадий доярка болх атта боацилга. ЦIаккха дицдалийтадац аз обществана пайдане болх белга сий долаш гIулакх хилар, доярка професси эшаш а лоархIаме а йилга, цIена къахьегар советски сага сийлеи декхар долга.

Айса каралаьца гIулакх кIоаргга довза, дикагIа дар балха юкъедоаладе гIерташ хиннай со болх беш мел йоаккхача хана. Цудухьа хьаIайнай опыт а.

Укх шера тха совхоза хьайбаш леладераша юкъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара 1750 килограмм шура яккха социалистически декхараш тIаийцад. Цу хана аз дош деннадар хIара Iаттагара 2500 килограмм яккха. Тха совхоза а района а хьалашкеи аз хIанз леладу доахан керда а къона дараш дукхагIа долаш а хиларгеи хьежача кIезига шура яц из. Хьалхарча квартала итоташ йича кхаь бетта хIара Iаттагара аз яьккха шура 630 килограмм хилар. Тха районе юкъера лаьрхIача яьккхачул 1,5-зза дукхагIа я из. ХIаьта кхы а дукхагIа шура йоаккхаргйола бетташ ма хургдий.

Кхы дIахо яха, кхы а дукхагIа шура яккха торонаш йий хьох са яхаш дукха уйла яьчул тIехьагIа, мел шура совъяккха йиш я хьожаш тохкамаш даьчул тIехьагIа аз лаьрхIад хIара кхоабача Iаттагара 3500 килограммал кIезигагIа йоацаш укх шера шура яккха. Дог тийша я со из дош сайга кхоачашдулургхиларах.

Сога каст-каста хетт, мишта вIаштIехьдоал хьа ишта дукха шура яккха, яхаш. Укхаза цхьаккха къайле яц са. Керттера дар хьайбашта пайданегIа хургдола доакъар дуаделгеи доахана доагIача бесса гIулакх делгеи да. Сай групперча 20 Iаттах хIаранена дени буси 30—35 килограмм силос е сенаж, 3—5 килограмм йол, из-замисел ча, 2 килограмм концентраташ, 40 килограмм барда тел аз. Бакъда из рацион массачахьа ишта хила еза аьнна оттаяьяц, хIара Iаттага, цо луча шурийга хьежжа эргаяккха йиш йолаш я. Эггара лоархIамегIа дар да малагIча Iатто малагIа доакъар дикагIа дуъ а цунагIа пайда мишта боал а ховш доахан кхабар. Хан-ханнахьа хий меладе а тух дехка а деза доаханна.

Шура луш дола доахан къаьстта йоакхо еш леладе деза. Царна лерттIа Iунал делга чIоагIа лоархIаме да. Масса хана хувцаш, керда ча кIалхьерцаш доахан латта моттигаш цIена лелаю аз. ХIара Iаттa оамалаш дика йовз сона, цунга хьежжа да цунна деш дола гIулакх а. Шамараш дул, уж хьув.

Ферме болх беча наьха балхацара безам совбаккхара боккха лоархIам болаш да хьайбаш леладераштa юкъера социалистически яхь дика вIаштIехьъяккхар, баьча балха учет нийса лелаяр, къахьегаш болча наха эшачуьи доацачуни йоакхо яр, цар къахьегама хьалащ вIаштIехьдахар. Из дерригa тха ферме долаш да.

Районе кIезига ба хIара Iаттагара кхыметтел 2 эзар килограммага кхоачаш шура яккха дош денна доярка, хIаьта берригача дояркаша иззамисел а шура яьккхача районе йоаккха шура 15—20 процент дукхагIа хургъяр. Цу гIулакха цIенхаштта уйла йича бакъахьа яр боахамий кулгалхоша, специалисташа, берригача хьайбаш леладераша.

Шийна тIадилла гIулакх цIена чакхдаккха гIерташ хила веза болхло. Хало нийсъелча воха мегаргвац. ГIулакхах дог а лазаш хьинаре къахьегарца мара эшаюлургьяц балха тIехь нийслу халонаш. Ферме болх бе чIоагIа безам ба аьле хьа а баьхке кIезига хало нийсъелча болх бута а буташ дIаихараш дагабоагIа сона. Халонех бIу ца къожабеш хиннарех йоккха опыт а йолаш доярк хиннаб. Уж ба тха ферме болх беш бола Цолоева Ярик, Сагова Дунай, Хакимова Наси, Цолоева Тамара, Мальсагова Макка, Халухаева Люба, Чегиева Iашат, кхы дукха бараш. Республикерча хьайбаш леладерашка, къаьстта къонача дояркашка, ала безам ба са, болх дIаболабеча хана хала яр аьле балхах дог ца а эккхаш, тIагIертта ферме хьийга къа зехьа доврдгдац шоана. Доахана оаш яь йоакхо, доагIача бесса царна даь гIулакх шолхленца, кхолхленца юха декхаргда шоана цар. Шура дукхагIа йоаккхаргйола торонаш лаха, царех дикагIа пайда эца хьажа. ДагадоагIаш хила хIара доярка лланал совгIа яьккхача шурий килограммах совхозе гIолла лаьрхIача центнераш, хIаьта районе, республике гIолла лаьрхIача итташ, бIаьш тоннаш хулнлга, цунах пятилетка къоастамбеча шера тIаийца декхараш ханал хьалха кхоачаш а деш Даьхеи рузкъа ссвдаккха торо хулилга.

Вай хьинарерча къахьегамца шура дукхагIа йоакхилга Iалашде вай, деза новкъостий — республика шурий-товарни фермай болхлой!

БАРАХОЕВА Лемка, «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча шурий-товарни ферма доярка, Социалистически Къахьегама Турпал, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат.

* * *

Республике цIи хеза йолча, дукххача шерашка ферме болх беш Iоаь йоккха опыт йолча доярка Барахоева Лемкас пятилетка къоастамбеча шера шура дукхагIа йоаккхилга Iалашде республика шурий-товарни фермашка болх бараш тIахьехаш яздаь письмо газета тIа доакхаш из колхозий, совхозий фермашка дешаргхиларах тийша я редакци, хIаьта письмо тIа Л. Барахоевас дIадоладаь къамаьл хьал а лоацам шура дукхагIа яккха керда торонаш лахарца письмона жоп луш, укх шера тIаийца социалистически декхараш мишта кхоачашду, болх бара новкъа дар фуд, малагIа лухьаленаш я къахьегама овсарле лакхъяра наькъа тIа нийслураш хьахойташ, дукхача шерашка болх баь опыт йолча а дукха ха йоацаш ферме балха баьхкача къонача а дояркаша, фермай кулгалхоша, специалисташа, партийни болхлоша хоам барга а дог доах оаха.

Новкъостий, шун письмош кхачарга хьеж тхо!

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

МАССАВА А ЦХЬАН ДАГАРА ВОЛАШ...

Укх деношка республике чакхъяьннай СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаь кандидаташ хьалл:цара хетаяь къахьегама коллективай хоржамашта хьалхара собранеш.

ЧIоагIа дегаш айденна бар шоай хоржамашта хьалхарча собране вIашагIкхийтта Гудермесски локомотивни депо къахьегамхой, инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах.

Собране доакъошхоша массава раьза а волаш соцам бир шоай хоржамашта хьалхарча собране «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода къахьегамхоша № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла РСФСР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа инарал-полковник Герасимов Иван Александрович кандидаталла оттавеш яь предложени хьаллаца.

Цу собране ишта хьаллаьцар шоай хоржамашта хьалхарча собране Гудермесски района «Октябра 40 шу» совхоза коллективо № 673 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа «Октябра 40 шу» колхоза тракторно - кхаш леладеча бригада бригадир Алакаева Хьамзати Аргунски «Пищемаш» завода коллектива собране № 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа «Пищемаш» завода слесарий бригада бригадир Бисултанов Жамлайлеи кандидаташ баь предложенеш.

Хоржамашта хьалхара собрани чакхъяьннай Надтеречни района «Верхненаурский» ков... леладеча совхозе а.

Собране доакъошхоша массава раьза а хиина хьаллаьцар шоай хоржамашта хьалхарча собране «Старогрознефть» НГДУ коллективо № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла Нохч - ГIалгIай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Апряткин Семён Семенович кандидаталла оттавеш яь предложени.

Дукха нах гулбеннабар Ножай-Юртовски юкъерча школе хиннача хоржамашта хьалхарча собране. Уж вIашагIкхийттабар Гудермесски района «Октябра 40 шу» колхоза коллективо шоай хоржамашта хьалхарча собране № 673 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа «Октябра 40 шу» яхача колхоза тракторно-кхаш леладеча бригада бригадир Алакаев Хьамзат кандидаталла оттавеш яь предложени хьаллацара. Алакаев Хьамзата кандидатура могаеши хьаллоацаши къамаьлаш дир укхаза Ножай-Юртовски юкъерча школа кхетама балха завуча А. И. Мусаева, школа делопроизводителa Д. У. Дакашева, дешара балха завуча Т. В. Мананковас, школа директора Я. Х. Мусангузова.

Собране хиннараша массава раьза а волаш хьаллаьцар № 673 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа Алакаев Хьамзат кандидаталла оттавеш Гудермесски района «Октябра 40 шу» колхоза коллективо яь предложени.

* * *

Республике дIахо еш я хоржамашта хьалхара окружной совещанеш.

Укх деношка Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе вIашагIкхийттабар хоржамашта хьалхарча совещане СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета Нохч-ГIалгIай АССР-гара хоржамаш дара № 674 йолча Назрановски хоржамий округе чуйоагIача къахьегамхой коллективай, партийни профсоюзни организацей викалаш.

Гулбеннараш чIоагIа дегаш айденна а болаш совещане сийден президиуме хорж КПСС ЦК Политбюро КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Леонид Ильич Брежнев керте а волаш.

(Йистедолар 2-ча оагIо тIа).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

Шоашта хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд Шалински района лаьтта леладераша пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера. ДIадувча дерригача лаьттай хIара гектара тIара 24 центнер ялат, 12,5 центнер тхьамка даккха лаьрхIад шекара свекла, 12,5 центнер тхьамка даккха лаьрхIад цар. Районе уж культураш кхеш 140 звено я.

Толам балга дукххача хьале кхашка балха боахкача наха деча гIулакхех, белггала аьлча, торговлин общественни кхачеи кийчбелга вIаштIехьдаккхарах тийша хургда. Цу деша хетаяь яр Нохч - ГIалгIай АССР торговлеи общественни кхачани дешашта йолча массазарча комиссе председателa Л. П. Яснецкаяс председателал а деш хиина цу комиссе заседани.

Заседане ладийгIар къахьегамхой депутатий Шалински районни Совета исполкома председателa Л. С. Сайдаева яьча доклада а Шалински коопунивермага директора, района председателa заместителa С. М. Каимова, Аргунски горпо председателa В. М. Эльмураева, респотребсоюза общественни кхачан управлене начальника А. У. Изнаурова даьча хоамашка а.

Пренешка дакъа лаьцар Лакхехьарча Совета депутаташа Ю. В. Сухорукова, Ш. А. Абдусаламова, Л. П. Яснецкаяс. Цар белгалдоахар бIаьстан юкъе кхашка деча балхашта кийчо еча юкъагIа райисполком кхашка балха боахкараштa культурно - бытовой гIулакхаш дарах а бригадашкеи кхашкарча станашкеи торговлин общественни кхача кийчбелгеи вIаштIехьдаккхарах а долча дешага хьежа хилар. Района колхозашкеи совхозашкеи болх беш я механизаторашта кхашка балхаш деш боахкараштеи бIайха кхача тIакхухьаш йола 12 столови.

Общественни кхачан гIулакх дика вIаштIехьдаьккхад йиъ а тракторно - кхаш леладеча бригаде хьайиллача столовешка механизатораштеи кхашка балхаш деш боахкараштеи дагегIа а чам бола а кхача лоаттабеш йолча «Джалка» яхача совхозе. Ишта столови я «Аргунскийи» «Предгорныйи» совхозашка болх беш.

Цунца цхьана массазарча комиссе белгалдаьхар тракторно - кхаш леладеча бригадаштеи звеноштеи гIулакх деча лоарзагIдувлийта цIенхаштта хIамаш. Районни юртийи советий исполкомаша, района юрта боахама управлене, мах беча организацеша хIанз а лерттIа уйла яц цу дешай. Механизатораштеи кхашка балхаш дераштеи общественни кхача бIалла вIаштIехьа а баьккхабац «Шалинский» совхозе. БIайха кхача лертIа лелабац «Южный» совхоза бригадашка а.

Дукххача боахамашка тракторни бригадашта мара кхахьац бIайха кхача, хIаьта кхаш леладераш цIагIара хьакхахьа дезаш хул шоашта даа хIама. Масала, Ленина цIерагIчеи XX-ча партсъезда цIерагIчеи колхозашка шишша кхаш леладуи цхьацца тракторнии бригадаш я. Цхьабакъда кхаш леладераштa общественни кхача вIаштIехьбаьккхабац. Бригадашкеи кхашкарча станашкеи пхьегIаши кечалаши тоъац.

Болх во бу Шалински районо автотикаша. Пхе автотиках колхозашкеи совхозашкеи ахац шиъ мара. Вожаш запасной оатхалаши тоъаш ца хиларах сайца латт.

Уж белгалдаьха кхоачамбоацараш нийсденнад къахьегамхой депутатий районни Совета исполкома ше белгалъяь мероприятеш кхоачашъяра тIахьожам ца лоаттабарах а юрта боахама къахьегамхошта доагIаш дола гIулакх делга торговлен общественни кхачани болхлошкара хьа ца лехарах а.

Дийцача дешах лаьца решени тIаийцай массазарча комиссе. Къахьегамхой депутатий Шалински районни Совета исполкома тIадиллад уж белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадоахилеи цу гIулакха баьча балха хьакъехьа массазарча комиссе аргIанарча заседане хоам белгеи. ДIайийначa хIамашта гIулакх дара балхаш массе метте шерра дIадоладенна хиларца дувзаденна района, юртий, Аргунски городской Советий исполкомаша къаьстта уйла тIаяхийта еза болхлоштеи колхозахоштеи кхашка уж балха боахкача моттигашка цар культурно - бытовой хьалаши торговн гIулакхаши тоадара, ерригача бригадашкеи кхашкарча станашкеи общественни кхача кийчбелга вIаштIехьдаккхара.

Респотребсоюза могадаьд бригадашкеи кхашкарча станашкеи торговлин общественни кхача кийчбелгеи вIаштIехьдаккхар, ерригача автотикаша ханданза болх белга Iалашдар.

Укх деношка ишта заседани хилар Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета промышленноста, гIишлошъяра, транспорта, бувзама дешашта йолча массазарча комиссе а. Заседанена кулгалдеш вар комиссе пердседатель Л. А. Шилов.

Комиссе ладийгIар «Консерваплодоовощ» яхача производственни объединене керттерча инженера В. И. Шевченкос объединене предприятешка производственни мощностех пайда эцара хьакъехьа яьча докладага, цунах лаьца боагIаш бола соцам бир.

МАССАВА А ЦХЬАН ДАГАРА ВОЛАШ...

(Иистедоалар. Доалаур 1-ча оагIо тIа).

Къамаьл де дош лу Малгобекски бурув деттача балхий управлене викала Я. Х. Узиева. Цо аьлар:

— Тха управлене коллектива хиннача хоржамашта хьалхарча собране массава раьза а волаш № 674 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьв бурув деттар Эсмурзиев Шарпудин Хамидович.

Ш. Х. Эсмурзиева ший къахьегама никъ болхло а волаш дIаболабаьб. Цул тIехьагIа бурув деттачун говзал Iомаю цо. Ш. Х. Эсмурзиева тешаме кхоачашду бригада партгрупорга декхараш. Из КПСС Нохч-ГIалгIай обкома членалла кандидат ва. БIу ца къожабеш къахьегаши общественни балха хьинаре дакъа лоацаши хиларца мехка лакхерча оргаце тхоай викал ваь из захийта мегаргволга ховш да тхо, аьлна къамаьл чакхдаьккхар нов. Узиева.

Цул тIехьагIа совещане къамаьлаш даьча «Назрановский» совхоза директора Х. М. Албогачиева, Вознесенски газ чакхйоахача завода профсоюзни комитета председатела В. И. Птухина, Назрановски юкъерча школа хьехархочо Р. А. Сагова, иштта кхыча тIахьийхар совещане доакъошхой Ш. Х. Эсмурзиева кандидатура хьалйаьцара.

Хоржамашта хьалхарча окружной совещане доакъошхоша массава раьза а волаш хьаллаьцар № 674 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа бурув деттар Эсмурзиев Шарпудин Хамидович кандидаталла оттавеш Малгобекски бурув деттача балхий управлене къахьегамхоша шоай хоржамашта хьалхарча собране чIоагIъяь кандидатура.

№ 674 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжар духьа баллотироваться дара Эсмурзиев Шарпудин Хамидовичагара раьза хилар дийхар совещане.

Чакхъяьннай СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета Нохч-ГIалгIай АССР-гара хоржамаш дара № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе вуйрагIача къахьегамхой коллективай викалий хоржамашта хьалхара совещани.

Къамаьл де дош лу Урус-Мартановски района «Горец» совхоза парткома секретара Б. М. Никаева. Шоай коллективе хиннача хоржамашта хьалхарча собране № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа «Горец» совхоза доярка Умхаджаева Малика Салаудиновна оттаьй, аьлар цо.

М. С. Умхаджаевай кандидатура хьаллоацаш къамаьлаш дир цига «Горец» совхоза комбайнера И. Висиταева, Согетски района «Керда вахар» яхача колхоза партбюро секретара С. Ю. Магомаева, Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза бьшалаераш лелаеча бригада бригадира С. С. Токаева, ВЛКСМ Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара В. А. Умаева.

Совещане доакъошхоша массава раьза а волаш хьаллаьцар «Горец» совхоза къахьегамхоша шоай хоржамашта хьалхарча собране № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа Умхаджаева Малика Салаудиновна кандидаталла оттаеш яь предложени, хIаьта № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжар духьа баллотироваться дара из раьза хилар а дийхар цар.

* * *

Хоржамашта хьалхарча окружной совещанешка депутаталла харжа оттабьча кандидатий доверенни нах хержар, харжархошка тIахьехамаш дир.

1897 шера эрсий Iилмахочо А. С. Попова хьахьекхар дунен тIа эггара хьалхара радиоприемник. Цу хана денз Iалаьмате боккха гIа боахаш хьаенай радиотехника. Вай бытачуснай радиовешании телевидени (эггара хьалхара Б-2 яха советски серийни телевизор арахийцар 1935 шера Козицке цIерагIча Ленинградски заводо).

ХIанз радно чуйиллай нах мел бахача моттигашка. 60 меттала ю радиопередачаш. Мехка массе миIинге я низ бола радиостанцеш. Нагахьа моттиг яц бахача наха телевизорех пайда ца эцаш. Эггара гаьнагIча районашка «Орбита» яхача системерча бувзама спутникашка гIолла, хьежа йиш я московски программашка. Телевизорий бе-бе бесаш дола экрана сийрдаьннай Советски Союза ерригача йоккхий городашка. Радиотехнико тешаме Iалашду Iилма дукхача доакъой, цу даькъе космически тохкамий а толам балга.

СУРТА ТIА: М. М. Маковеева, технически Iилмай кандидат, бувзама Московски электротехнически института радиорелейни линейи бувзама системайн кафедра ассистент.

В. КУНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

РАДИО: ЦУН ЛОАРХIАМ

1945 шера, май бетта ворхIлагIча, дийнахьа СССР халкъа Комиссарий Совето фIанийнаб радио Ди дездарах бола сошам. Сийлахь-воккхача Iилмахочо А. С. Попова радио араяьккха 50 шу дуза ди дар из. Цу хана денз хIара шера дездеш хьадоагIа вай советски мехка радио Ди.

«Радио из да кьакат а ца эцаш, дIа-юха даьийта а ца дезаш дола газет», — яьхад В. И. Ленина.

БIаргIанкъам тохача юкъагIа дунен моллагIча миIинге кхоач радио чу гIолла деш дола къамаьл. Адамленна дола мах баь варгвоаца совгIат хиннад радио араяьккхарах. 100 шу хьалхагIа дукха нах тешаргбацар таханара радиотехника хургья аьлча. Лакхе вай белгал мадаккхара Iалаьмате дукха я вай мехка радиох пайда эцаш йола моттигаш. Радиос хьабахь гаьнара керда хоам, радио чу гIолла лекхача ашараша самукъадоаккх лаьтта оахаш кхашка лелача тракториста, гаьнна лакхача ловм тIарча жаIуна, кухне даар кийчдеш йоаллача цIенаьна.

Боккха ба наьха политически кхетам лакхбара хьакъехьара а советски наьха коммунистически дог-уйла лакхдара хьакъехьара а радио лоархIам.

«Керда саг хьалкхевеча, капитализма дунеца лоаттабеча идеологически къовсаме парте низ бола инструмент я массови информацеи пропаганди средстваш — газеташ, журналаш, телевидени, радио, информационни агентстваш», — иштта аьннад КПСС XXIV съезда яьча отчетни доклада тIа Леонид Ильич Брежнева.

Советски Iаьдала хьалхарча шерашка денз — парте идеологически болх беча эца боаггIача тайпара пайда ийцаб раднох. Вай Даьхен столицера керда хоамаш, парте а паччахьалкхен а лоархIамера директиваш, документаш, указаш, законаш, халкъа боахам, культура дегIаярах дола къамаьлаш, — цхьан дешаца аьлча тайп-тайпара вахара оагIош хиннай радиога гIолла дукхача наха дIайовзийташ.

Вай советски социалистически мехка деррига а Iилман карагIмел даьинарех пайда эц халкъа дола гIулакхя, паьха вахар тоадара, иразе долаш хилийтара. Вай мехка бIаьш радио станцеш я. Дукха миллионаш радиоточкаш я советски наьха квартирашка. Алхха вай цхьан Нохч-ГIалгIай республике я 119.000 совгIа радиоточка, 20500 совгIа радиоприемник. ХIаьта цул совгIа 12 эзар совгIа радиоприемник чулатташ автомобилаш а я республике. Цу цифраша къаьгга хьахьокх радиога ладувгIарий аудитори мел йоккха я а, хIаьта журналистий декхар, сий долаш хилар а.

Вай республика столице — Грозне бола беш я РВ-23 яха а ультракоротковолнови а радиостанцеш. Царга гIолла хIара дийнахьа 11 сахьата къамаьлаш ду. Царех 4 сахьата хьалхарча программах къамаьлаш ду эрсийи, нохчийи, гIалгIайи меттала.

Доккха совгIат хилар радио болхлошта 6 шу хьалхагIа Дзержинске улицагIа хIанйарча проектах хьалдаьча радио цIенах. Укхаза керда аппаратура, кхыдола технически кхоачамаш, сийрда кабинеташ творчески а технически а болхлошта мел эшараш да.

Iалаьмате доккха совгIат хилар адамленна телевиденех. Дукха ха яц из Iилмахоша кийчдаь совгIат а вайга кхаьча. Тамашийна чоалхане хIама я телевизор. Цхьа наггахьа бола дьна боздоно кхетам тоIабаь нах бар бакъдац из яхаш араяьначa хана телевизорех ца тешаш. Бозбуачул хургда из яхаш дувцар цар. Цхьабакъда, цул тIехьагIа из шоашта бIаргаяйча тешаиза ца а боалаш тийшар.

Вай мехка а доазол арахьа а дукха миллионаш болча наьха теркам тIаэзаб телевидене а интервидене а. 40 миллион совгIа телевизораш я СССР. Ерригача а республикашкеи областашкеи хIана кхаьчаяц аьнна дIакхаьчай Москвера еш йола телевизионни передачаш.

«Орбитен» «Спутники» яхача телевизионни системаех йолча станцеша торо хулийт ГаьнарчагIа ГIинбухе, Гаьнарча Малхбоале, Юкъерча Азе, иштта кхычахьа телевизорашка хьежа. Ер дийлагIа шу да Москверча передачашка вай республикера къахьегамхой хьежа. ЛурчагI денз дика болх беш я Ардон — Грозный яха радиорелейни лини. Боболча передачашка хьежа йиш йолаш а ба вай республикера къахьегамхой.

Геттара дукха ьржай вай мехка а, хIаьта иштта Нохч-ГIалгIай республике а телевизораш. Вай республике, масала, 22700 совгIа телевизор я. Городашка а юрташка а баха нах хьеж шин каналах хьахьоккхача программашка. Москверен, Грозненен еча передачашка.

Лакхе вай белгал мадаккхара Iалаьмате тамашийна адамленна чIоагIа аьттув болаш а Iилман карагIдаьинарда телевизор. ДIайхача цIагIа Iохайна ваггIаше Москве, съездий Кремлевски Двореце хулача форумашка хьежа, Бетта тIа лелача вай советски луноходага хьежа йиш хул советски сага. Итташ миллионаш ба телевизорашка хьежараш вай мехка, тIехь-тIехьагIа дукхагIа хул уж. Телевиденех шерра пайда эц промышленносте, медицине, иштта кхыча халкъа боахама доакъошка. ХIара шерра-шера дукхагIа хул уж тайпа моттигаш, дикагIа хул технически даькъе телевизораш шоаш а.

Йоккха моттиг дIалоац радиоси телевиденеи наьха коммунистически кхетам а культурин боарам а лакхбеча. Мехкара моллагIа а кердадар сихха ха юкъе ца йолийташ, хьадахь цар нах болча.

Дукхача миллионий теркам тIаэзаб «Ха» яхача Москвера хьахьоккхача телевизионни программо. Программа юкъе хул вай мехкара а доазол арахьара а кердацараш. Иштта кхы а я наьха теркам тIаозаш йола программаш, передачаш. Шоай чулоацамгеи формагеи диллача тайп-тайпара а я уж, хIаьта иштта тайп-тайпара ханаш йолча ваха лаьрхIа а я. Школе баха ха ца кхаьчарашкара денз къоанош-ка кхачалца бараш та лаьрхIа я.

Нохч-ГIалгIай радиой телевиденей болхлоша шоай болх дIахьу дукхача автораща, телевиденега хьежарашцеи радиога ладувгIарашцеи бувзам а болаш. ХIара денна итташ письмой дIоагIа комитете. Цар тIа автораша дувц шоай балхах лаьца, шоашца балхаш деча дикача новкъостех, хIаьта иштта белгалдоах цар коллективаша деча балхашта юкъера кхоачамбоацараш.

Передачашта юкъе дакъа лоацаш ба цIи хеза болхлой, интеллигенце викалаш, Iилмахой, яздархой, журналисташ.

Тха передачашта юкъе бувцаш а дакъа лоацаш а ба къахьегама сийле яьккхараш: Ведерников Николай, Албогачиев АртагIа, Барахоева Лемка, Саидов Бауди, Матаев Берс, иштта дукха кхыбараш.

Передачаш тIа дувц дикача нахах, цар хозача гIулаккхех, говзача опытах, хIаьта кхоачамбоацарех а дувц, дIаяхача замах юхедисача зуламерча гIулакхашца къовсам а лоаттабу.

КIезига яц программашта юкъе наьха сапаргIат доаккхаш йола литературни музыкальни передачаш а. Радиоси телевиденеи шерра дакъа лоац моллагIа политически кампани дIахьоча. ХIана укх сахьате вай мехка дIахьоча СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамех а дукха язду радиой телевиденей журналисташа.

Радиой телевизионни передачаш кийчъю журналисташа, режиссераша, кинооператораша, иштта кхы говзалаш йолча болхлоша. Цар массане шоай сийлен декхар лерхI наха эцаш йола радио а телевизионни а передачаш махулла дикагIа яр.

Радиой телевиденей болхлой лоархIамера декхар да пятилетка планаш сийленца кхоачашъяра республикера къахьегамхой оарцагIбахар, цар къахьегама хьинар а политически кхетам а лакхбар.

Х. ГАЛАЕВ,
Нохч-ГIалгIай радио кертера редактор.

СОВГIАТАШ ДIАДАЛАР

Нохч-ГIалгIайчен территоре тIа ядача энергетикан электрификацеи, бувзама, радиопромышленноста, СССР граждански авиаце министерствай предприятейи организацейи 800 совгIа болхо, инженерно-технически болхло, гIулакхера саг, гуьвеллар укх деношка КПСС обкома политически дешара ЦIагIа хиннача, 1973 шера планаш тIанийца социалистически декхараши кхоачаши тIехкоачаши деча доккхий толамаш даьхача производстве хьалха латтараштa СССР орденаши медалаши дIаялара хетаьча торжественни собране.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо тIедиллaрагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара, СССР Лакхехьарча Совета депутата С. С. Апряткина СССР орденаши медалаши дIаелар производстве хьалха латтарий йоккхача группана.

Октябрьски Революце орден дIаелар «Грозэнергомонтаж» предприяте кузнеца Н. Н. Калашниковна, Къахьегама Цlеча Байракха орденаш крана машиниста А. Д. Кувшиновайна, Ножай-Юртовски района бувзама узла монтера Х. М. Педаевна, городашта юкъе еттача телефонни станце телефонистка А. И. Шелегедана, радиотехнически завода радиоаппаратура монтажница З. В. Даниловайна, «Знак Почета» яха орден — вIашагIкхийттача Грозненски ТЭЦ-а электрослесара В. А. Байцовна, Энергообыта электромонтера Н. П. Матиевна, «Грозэнергоремонт» предприяте слесарий бригадира А. Л. Цатуровна, Надтеречни района бувзама узла почтальона Ш. С. Шербулатовна, автотехника В. С. Игнатовна, дукхача кхычарна.

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи цIерагIа С. С. Апряткина дег тIара даькъала бийцар доккхий правительственни совгIаташ денлараш, царна а торжественни собране дакъа лоацараштa а, хIаьта царга гIолла энергетика, бувзама, радиопромышленноста, граждански авиаце предприятей берригача болхлошта, инженерно-технически балхаш дераштa, гIулакхерча наха ловца баьккхар 1974 шера, нийслагIча пятилетка къоастамбеча шера производственни заданеши тIанийца социалистически декхараши кхоачашдеча керда толамаш дахар, маьрша-могаш, ираз долаш бахар ловш.

Ше къамаьл деш С. С. Апряткина белгалдаьккхар, советски нах белгалъяьнача хана бахаш хилар. Цар толаме кхоачашъю вай общество экономически, социально, духовно дегIаккхувлара йоккха программа белгалъяь КПСС XXIV съезда исторически решенеш, доккхий толамаш даьхал боахами культурен дегIаккхувлача, къахьегамхой хьал-торо лаккъеча. Къаьстта чIоагIа белгалдаьина дар 1973 шу, нийслагIча пятилетка хоадамбеш дола шу, болхлоша, инженерно - технически балхаш дераша, гIулакхерча наха тIагIертта къахьегар бахьан долаш керда толамаш даьхад боахамеи социально-культурни гIулакхаш чакхдоахача.

Коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе белггаларa дакъа лаьцад вай республикерча къахьегамхоша. Промышленни предприятей коллективаша толаме кхоачашъяьй 1973 шера производственни планаш. Юрта боахама къахьегамхоша Iалашлаьд лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ дукхагIа яхарен паччахьалкхенга йохкарен заданеш кхоачашъелга. Уж планашa заданеши кхоачашъеча доккхий хIамаш карагIдаьннад энергетически промышленноста, бувзама, радиопромышленноста, граждански авиаце болхлошта.

Партеи Советски правительствай боккха мах бу советски наьха хьинареча къахьегама, промышленни юртбоахамеи производстве хьалха латтараштa деза правительственни совгIаташ а телаш.

Экономика, Iилма, культура дIахо дегIаккхувлара, советски наьха вахара боарам лакхбара, вай Даьхен оборонни ница дIахо чIоагIбара ваьнъаш хьаделлаш йолча КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума решенеша, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева цу пленумен эрий даьда лаьттaш карадерзадаь 20 шу дизара хетаь гор. Алма-Ате хиннача торжественни заседане даьча къамаьлаша дегаш айдаь болча къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаьй нийслагIча пятилетка 4-ча, къоастамбеча шера планаш хана хьалха кхоачашъяра, хIаьта уж толаме кхоачаш а ю.

Цул тIехьагIа энергетически промышленноста, бувзама, радиотехнически завода предприятейи граждански транспорта предприятейи балха тIара кхоачамбоацараш дийцар С. С. Апряткина, цар болхлой уйла тIаерзайир производственни мощностех пайда дикагIа эцара, производства технико-экономически хьожхамаш тоадара, хьалха латтарий опыт шерра йоаржаьра, керда резерваши тороваши лахара дешашта.

СовгIаташ денларий цIерагIа къамаьл дир Грозненски телеграфа инженера Г. М. Гапотченкос, Ножай-Юртовски района бувзама узла монтера Х. М. Педаева, «Грозэнергоремонт» предприяте кузнеца Н. И. Калашникова, радиотехнически завода штамповщицас А. И. Цыгановас. Цар доккха баркал аьлар Коммунистически партени Советски правительствани шоай къахьегам селлара дика лархIарах, шоашкарен шоай коллективай цIерагIен цар дош делар 1974 шера производственни планаш хана хьалха кхоачашъяра доалла хIама дергдолгах.

ШЕРЪЕШ Я ОДЕССКИ ПОЛИТЕХНИЧЕСКИ

Город Одессера политехнически институт мехкарча йоккхагIйолча дешара заведенеех цаI я. Укхаза дешаш 10 эзар студент ва, цу даькъе Европа, Азе, Африка, Латински Америка 37 мехкара бIаьш кагий нахи мехкарийи.

Шеръеш я института дешара база. Болх бе йолаеннай химикашта, электрикашта, теплоэлектрикашта лаьрхIа керда лабораторни корпусаш. Кердача здане дIачуяхай миллион гаргга томмах латта Iилма-технически библиотека, хьалъеш латт радиоэлектроникан машиностроенеи керда корпус.

Хьалъе йолаеннай 650 моттиг йолча кердача студенчески общежитей комплекс. Хьалхара нийссазза вIаштIаръяь здании хIанзле а кийча я. ШоллагIча цIеношта лард еллай, кхоалагIчарна моттиг кийчъяьй. Иштта хьалъеш латт нек ду бассейн а, яхьаши тренировкаши ю залаш а чуйола спортивни комплекс а.

«Чайка» — ишта оал Iаьржача форда йистте, Одессера дIа 50 километр уллача, башха дика гIомара пляжаш а йолаш йолча института спортивно-унахцIенон лагерах. Аькан каникулаш йолча хана укхаза хIара шера салоIаш хул 2000 студент. Царна долча гIулакха хьалъяь я хин станции кемай бIарчча флотилии чуйоагIаш йола спортивни городок, кинотеатр, ловзарий майдаш, кхыдола гIирсаш.

Иосиф ПИКАРЕВИЧ,
АПН корреспондент.
Одесса.

КОЛХОЗА ДИКАГIЙОЛА ДОЯРКА

Шоай боахама хьайбаш леладерашта карагIдийнна толамаш дувцаш Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза председатела Ш. Абдусаламова цIераш яьхар дикагIболча доаркай. Царех цаI я Эдиева Роза.

11 шу совгIа да я Розас колхоза шурий - товарни ферме доаркалла болх бу. Шерагара-шерага ший балха говзал лакхъеш, цунга хьежжа доахангара шура дукхагIа йоаккхаш хьаенай из.

— Лаьттанцарен хьайбашкарен продукташ дукхагIа яхаран кийчъяраи йолча Ерригсоюзни социалистически яхье а баьина хьинаре къахьегаш ба тха колхоза фермай болхлой, — йоах Эдиева Розас. — Хьалхара толамаш гIадвугаш да. ПланагIа 160 тонни декхарегIа 175 тонни йолча, укх шера хьалхарча кварталах 207 тонн шура дIаецнай оаха паччахьалкхенна. ТIеххоачашъяьй дудха план а. Цу толама юкъе сайгара доагIаш дола дакъа диллад ва а.

Шийна торонаш а лаьрхIа доккха социалистически декхар да Эдиева Розас тIаийцар. Совхка хIара Iаттагара 2650 килограмм шура яьккхар цо, шера планагIа 2350 килограмм хиннача. ХIаьта нийслагIча пятилетка дийлагIча шера хьалха латтача доярка дош деннад ший групперча хIара Iаттагара 3100 килограмм шура яккха, планагIа 2650 килограмм йолча. Из декхар ше толамца кхоачашдергхиларах бIубенна а йолаш къахьегаш я Роза...

— Укх шера дIабахача биь бетта сай групперча хIара Iаттагара 1100 килограмм шура яьккхар аз, — дувц нов. Эдиевас. — Иштта шура яккха са вIаштIехьдоал вйсл гIулакх деча хIара Iатта дика Iунал дари кхоачам хиллал доакъар дуллаш доахан ихабари бахьан долаш. ХIана, бIаьсти яьнкаиле а, наг-наггахьа фега ара мара ца доахаш, доахан поженешка кхоаб оаха. Ден-бус хIара Iатта аз лу 25 килограмм силос, 80 килограмм барда, 5 килограмм ча, 2,5 килограмм концентраташ. Ханханкаьа хий моладу, тух дулл.

Шоашта Iунал дарген кхаьбарген хьежжа я доахана луш йола шура а. ХIанз юкъера лаьрхIача дийнахьен бийсанен ше лелабеча 20 Iаттах хIаранегара 9—10 килограмм шура йоаккх Эдиевас. ХIаьта доахан баьцага даьлча кхы а IотIакхетаргья цун групперча доахана лу шура.

Доахангара шура дукхагIа яккхара тIехьа лоаттабеча къовсаме дика толамаш дозхаш ба Эдиева Розай новкъостий Узаева Хадишат, Эльмурзиева ЗураI, кхыбараш. Цар а планал совгIа шура яьккхай дIабахача биь бетта.

Дика къахьегамхо хиина Iаш Эдиева Роза. Цо хьинаре дакъа лоац колхоза а юрта а общественни вахаре. Моттигерча Совета депутат ше хиларах тарра дукха гIулакхаш даьд цо юрт тоаяран хозъяран.

Ялх бера нана я нов. Эдиева. Ферме скотникалла болх беча ций мараца цхьана коммунистически дог-уйла долаш, къахьегам безаш хьалкхеду цо бераш. ЙоккхагIа йола ЯоI дешаш я 9-гIча классе, цхьа воI — 4-гIча, шоллагIа вар — 3-гIча, кхоалагIа вар — 1-гIча классе дешаш ба.

Болхи цIагIара гIулакхаши цхьана тардеш, хIара денна ший къахьегама толамаш дебадеш хьойоагIа из. ВIалла а шек яьнная Эдиева Роза доярка говзал ше караерзаяь. Тамаша яц. Цу говзалах болх барах даьннад цун сий. Цунна тешал ду Ленински юбилейни медаль, «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха значок, дукха сийлен грамоташ, мах бола совгIаташ Эдиева Розайна денна хиларо.

Р. МАЛЕВ.

СУРТА ТIА: «Советская Россия» яхача колхоза дикагIйола доярка Р. Эдиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХОРЖАМИЙ СИЙНА

Вай республике дикагIчарех цаI я «Нефтегазпромавтоматика» яхача опытни завода коллектив. Цо даим тIеххоачашъю планови заданеш. Иштта, масала, товарни продукци маьхала яккхара хьалхарча квартала план кхоачашйир 105 процент. ХIаьта укх шера биь бетта план заводчанаша кхоачашйир 25 апреле. Цу юкъа къахьегама овсарле лакхъеннай 25 процент.

— Тха заводе кIезига бац шоай хьаьналча къахьегамца белгалбаьннараш, — дувц партбюро секретара Ю. Б. Склокина. Хьаэцаргья вай Б. В. Ануфриенкос кулгалду слесарий-сборщикий бригада. Цо хIара бетта йола задани кхоачашъю 170—180 процент. Доккхий производственни толамаш дахарах бригадира шийна дукха ха йоаццаш правительственни совгIат — «Знак Почета» яха орден елар. Дика толамаш доахаш я Р. Г. Ткаченкос кулгалдеш йола радиоаппаратура монтажникий бригада а.

Заводе дя тIехьагIа шерагIа ярж хоржамаш кулача ден сийна йола социалистически яхь.

Дукха ха йоаццаш хилар завода болхлой юкъара собрани. Цига цар дош делар товарни продукци маьхала яккхара ах шера а план 16 июнага — СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш деча Денга кхоачашъе.

Е. МАКСИМЕНКО.

IИЛМАН СОЦИАЛИЗМА МАIАН

В. И. Ленина «цхьа енна, доацаенна латта, даим хийла хьо аьнна яйта хIама» яц (Соч. бизза гуллам, т. 33, оагI. 99) яьха социализм-коммунизма хьалхара фаза-динамически, сихха дегIаухаш йола обществo я. ДегIаахара белггаларча этапех чакхъюал социализм, тайп-тайпарча боарамга кхоачаш дегIааха йиш йолаш я.

Социализм — из обществo дегIайоагIа лоаца юкъ, ше хьа ма хиллинге а хIана ялац аьнна коммунизмага йоал. яхаш из харцахьа кхетаераш а нийслу. Практико хьахьокх из ишта ца хилар.

Iилман социализма маIан кхетадара цун ларде малагIа критереш яда хар лоархIаме да.

ОБЩЕСТВЕННИ ДОАЛАХЬЕ — СОЦИАЛИЗМ КОТЪЯЛАРА ХИЛАНЗА ДАРГДОАЦА ХЬАЛ

Керда общественни строй хиларах тарра социализм чIоагIъергйола критери производства кечалаштен средстваштен общественни доалахье оттайича мара хургьяц аьнна хет цкъаза. Бакъда из, деррига доал обществага ца хилча, боккъонца йола социализм я а яц, е хила йиш а яц. хIана аьлча из яле а е кхьяле а йолча общественни строя цу даькъе социализма а, маIан бухсоццача кхаьчача белгалдоал производства кечалаштен средстваштен йолча доалахьен маIанна. В. И. Ленина белгалдаьхад, социализм хила йиш яц «эггара кердагIча Iилмана эггара тIехьагIа карагIдаьинарашка хьежжа» хьалъяь йоккха производство йоацаш, «продукташ хьаярен екъарен гIулакха бIарчча цаI йола норма итташ миллионаш болча нахага йизза кхоачашъяйташ йола планагIа болх бу паччахьалкхен организаци йоацаш» (Соч. бизза гуллам, т. 36, оагI. 300).

Цунца цхьана общественни доалахье ше цхьаь-цаI массаза а хулалургьяц социалистически строй чIоагIъяра йола ларда. Белгалдаьккхача кхоачамболаш да, первобытнообщинни строй йолча хана а ерригa хIамаш общества доалахьа хиина хилар. Общественни доалахье цхьадолча мехкашка социалистически революци котма яьллинге а, «хIаранегара хьинарга хьежжа, хIаранена хьийгача къига хьежжа» яха принцип чIоагIъелга Iалашдеш йола производства социалистически способ йизза чIоагIъялалехьа хила йиш йолаш я.

Общественни доалахье, соци- [illegible]

компонентащца из цхьана вIашагIтехача мара.

Цудухьа боккъонца гIалат да, общества материально - технически база дегIаяра боарами къахьегама овсарле лакхъяра боарами мел бале а, социализм хул аллха производства средстваш юкъара ерзаяра цхьа акт чакхъяьккхача аьнна хетийта гIерташ аьрдехьарчар дувцар.

СССР-ен кхыча социалистически мехкийн исторически опыто шаьра хьахьокх, йоккха производство къахьегача цхьайолча коллективай доалахье хургйолаш дIаяла мегаргйоацилга. Из харцахьа хургдар социализм дегIаяра объективни тенденцешта, цо хала хулийтаргдар централизованни планировани е, къахьегам социалистически Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккха, ерригa экономика дегIаккхувла, вешта аьлча цIенхаштта зе дергдар социализмана.

СОЦИАЛИЗМ ЧIОАГIЪЯРА ГIУЛАККХА КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЯРА ЛОАРХIАМ

Социализм котъялара хIама хьахколла низаш дегIадаьхка белггалара боарам эш. Из [illegible]

нийсбича производстван къахьегама овсарлени лаккагIча боарамга ккачар.

Бакъдар аьлча, цхьанна а общественни стройга котало йоаккхалургьяц хьалхагIа хиннача социальни стройца нийсйича белггаларча, лаккагIа йолча къахьегама овсарленга ца кхаьчача. «Къахьегама овсарле, — яьхад В. И. Ленина, — из да, бухсоццача кхаьчача, керда общественни строй котъялара эггара лоархIамегIардар, эггара керттердар. «Цу тIа а, цунна хийттачох», «капитализм... боккъонца эшаергья социализмо керда, дукха а лаккагIа йола къахьегама овсарле хьаеш хиларца» (Соч. бизза гуллам, т. 29, оагI. 21).

Цхьабакъда укхаза хаттар отт: сенца нийсйича кхача еза социализм лакхагIча къахьегама овсарленга? Производства боарам мел хила беза обществo дегIаяра социалистически стаде чу яхара а цу строя юкъхьанцара этапаш котъялга Iалашдара а?

Ши-шегIа кхетадеш да, цу мехкара социализм цига капитализм йолча хана хиннача къахьегама овсарленал тIехъяла езилга. ХIаьта деррига дунен тIа социализм котъялара бIарчча хьайицача капитализмал тIехйола материально-технически бага хиланза ирги́эчва ...

[illegible]

щественни формацел тIехъяла еза социализм.

Цхьабакъда материально - производственни фактораш цхьана хьаэца йоагIа, дегIадаьхкача хIанзарча капиталистически мехкашца нийсъеш ца а эцаш. цу мехкарча хьалашка хьежжа. Из харцдеш волчоа хетадала тарлу, капитализм мел йолча хана социализм хьалъе йиш яц, е СССР-ал гаргагIа США я социализмана, хIана аьлча къахьегама овсарле хIанз укх сахьата США-арчул лохагIа я СССР-е аьнна. Цхьабакъда, вахаро хьахьекхад, капитализм дегIаяра боарам башха лакха боацача мехка социалистически революци котъяла тарлуш хилар меттел, бахача наьха хIара сага сих лоархIаш хьаеча производства боарамга диллача дегIадаьхкача капиталистически мехкел тIех а балалехьа социализм хьалъе тарлуш хилар а.

Цу тайппара, общественни доалахье чIоагIъяларах социализма критери лархIа йиш яц, производительни низаш дегIадахкара цхьан боарамагIа, къахьегама овсарле лакхъяра боарамагIа къоастамбе а йиш яц цунна. Общественно - экономически маIано шийна чулоацараш материально - технически предпосылкаш хинна боацаш а.

[illegible]

а, общества вахара социальни хьалаш а.

ПРОИЗВОДСТВА ХЬИСАП — СОЦИАЛИЗМА КРИТЕРИ А ЛОАРХIАШ

МоллагIча общественни формаце хоадамболлаш йола оагIув я социальни вахара белггалара тайпа Iалашдеш дола материальни рузкъаш хьадара хьисап, хIаьта хIама хьакхоллача низаша хьахьокх из формаци дегIаяра боарам. Духхьал хIама хьакхолла низаши производственни отношенеши цхьана хила еза белггала общественни строй хиларах тарра социализма критерa ларде йохкараш а. Цхьабакъда, наьха гIулакхашта лостам телаш йола социальни фактораш алхха хIама хьакхоллача низехи производственни отношенеехи кхоачам ца юсаш ца хиларах социализм чIоагIъелга вIаштIехьдоаккхача деррига хьалашта а юкъедихьа хила деза а тIехьа тIадоагIача политически гIулакхий маIан а, демократи дегIаяра боарам, общества вахара духовни фактораш — лоаца аьлча, наьха исторически гIулакхий маIана влияни еш мел дола хьалаш.

ТIаккха общественни доала- [illegible]

хьагIа коммунистически а строй чIоагIъяра объективни предпосылка я материальни производство

а) бIарчча обществo а чулоацаш из планагIа дегIаккхувла торо а хулаш;

б) къаьст - къаьстача сага индивидий хьаштий доалама хIама эша ца а луш юкъара хьашташ кхоачашдара торо а хулийташ;

в) капитализме санна, материальни рузкъаш доалага хьежжа ца а декъаш, социализме — хьийгача къига хьежжа, коммунизме — эшарга хьежжа декъара торо Iалаш а еш, дегIаахар.

Духхьал цу деррига хIамаша цхьана Iалашду саго сага еш йола эксплуатаци дIайоаккхалга а, цунах латт социалистически общественни строя керттера белгало а маIан а.

Цунца дувзаденна В. И. Ленина белгалдаьхад, социалистически обществo юкъхьаица алхха производства средстваш къаьст-къаьстача наха дIалийца «нийсхо йоаца гIулакх» дIадаккханза «ца йоалаш» хилар, социализме «саго сага эксплуатаци е йиш хург ца хилар, хIана аьлча производства средстваш, фабрикаш, машинаш, латта, кхыдараш, дIа а лийна, парех ший доалахье е йиш яц» (Соч. бизза гуллам, т. 33, оагI. 93).

Сийлахь йоккха Октябрьски социалистически революци шаьра хьахьекхар, [illegible]

саго сага еш йола эксплуатаци ше исторически юкъера дIайоалаши социализмага довлара предпосылкаш хьахулаши йола объективни фактораш капитализма кер чу хьахулаши социалистически революци котъяларца материализаци хулаш хилар. ХIанзара обществo дегIаяра деррига истории хьахьокх, капитализм гаьнна хьалхагIа денз общество дегIаахара наькъа тIа тормоз а йолаш хьайоагIилга, хIанз хано хьаоттадаьр социальни вахара коммунистически тайпа долга. Духхьал Iазап тIалоаттадара наькъаи низагIеи искусственно хьалкхоабаш я капитализм.

СССР-ен кхыча социалистически мехкашкеи социализм котъялара исторически опыта ларда тIа, цу тайппара, вывод е йиш я, долла хIама чулоацаш йола социализма социальни критери эксплуататорски классаши саго сага еш йола эксплуатацеи хулийтаргйоацаш а хIаьта иштта социализма керттера принципаш общественни вахара ерригача сферашка чIоагIъелга, Iалашдеш а йола материально - технически, социально - политически, духовни предпосылкаш хьаэра хилар.

Александр КОВАЛЕВ,
философски Iилмай доктор.
(АПН).

Тхога яздu

ТЕХНОЛОГИИ ГIУЛАКХАШ

Къьстта дика къахьегаш ба укх шера Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода технологаш. Цхьа бутт дIабахийтац цар пачхьалкхен плани тIайийца социалистически декхараш кхоачаш ца деш. Товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен бинъ бетта план 28 апреле кхоачашъяьй цар. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай бIаьш эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

Завода установкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт Гасанов Заид Юсуповича кулгалдеча № 43-4 йолча установка коллектив. Бинъ бетта план ханал дукха хьалха кхоачаш а янь, хIанз май бетта кхоалагIча декада чотах къахьегаш я из. Иштта дика къахьийгача Васильева Лидия Николаевнас кулгалдеча № 43-5 йолча установка технологашей Румянцев Петр Иванович керте латтача кхоалагIча цеха коллективой хIанззе а тIехкхоачашъяьй май бетта хьалхарча 15 ден йоагIа задани.

Р. ГОНЧАРОВА,
Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода планови отдела экономист.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

Укх шера плани тIайийна социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шера социалистически яхь йоаржаьй В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цехий, установкай болхлоша. Яхьо кердача къахьегама толамашка кхуьл завода коллектив. Мехкдаьтта продукци арахецара а цунна реализаци яра а бинъ бетта план 29-ча апреле кхоачашъяьй цо. Планал совгIа арахийцай эзарш сомий маьха продукци.

Завода установкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Шульженко Петр Петрович, Кузьмин Алексей Сергеевич, Казакова Людмила Сергеевна керте латтача установкай коллективаша. Цар ханал 12 ди хьалха кхоачашйир товарни продукци арахецара бинъ бетта план. Царел дукха тIехьа ца юсаш хьинаре къахьегаш я Гуменюк Сергей Трофимовича кулгалдеча установка коллектив а.

В. ФОМЕНКО,
тха штате йоаца корр.

МЕРЗА ДААРАШ ДУККХАГIА, ДИКАГIА

ИйслагIча пятилетка дийлагIча, къоастамбеча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабу Грозненски кондитерски фабрика болхлоша. Арахеца мерза даараш дукхагIа, дикагIа, дIадоьар кIезигагIа хулийтаргда яхача девизагIа къахьегаш ба уж. Цунга хьежжа дика да цар доаха къахьегама толамаш. Валови продукци арахецара бинъ бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа цар арахийцар бIаь эзар сома маьха кондитерски изделеш. ХIаьта товарни продукци маьхала яккхара бинъ бетта задани ханал шн ди хьалха кхоачашйир цар. Заданел совгIа ехкар 20 эзар сома маьха продукци.

Укх шера дикка тоаденнад фабрика коллектива технико-экономически хьокхамаш. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах кходаьд 2 эзар сом. Заданел совгIа продукцеda реализаци ярах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах пачхаьалкхенна укх шера оаь пайда 14 эзар сом да. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 127 процент кхоачашъяьй фабрика болхлоша. Соахка хьалхарча бинъ бетта хинначул 35 процент лакхъеннай из.

Социалистически яхье хьалха латт мастер Свиренко Галина Васильевна керте латтача конфеташ еча цеха коллективи Озиева Марема кулгалдеча зефирни цеха болхлойн. Шоай новкъосташта хьокхам телаш хьинаре къахьегаш ба укхаза болхлой Тропина Неля, Лукьяненко Елена, Амирханова Хьава, Кулагина Клавдия, кхы дукххабараш а.

О. ВАСИЛЕНКО,
Грозненски кондитерски фабрика планови отдела начальник.

ДЕЗА СОВГIАТ

ЧIоагIа хьинар айдаь къахьегаш ба укх шера «Росводремстрой» объединене Грозненски дIа-юха лелача механизированни колонна мелиораторaш. ЦхьоалагIча квартале тIайийца социалистически декхараш тIехкхоачаш а деш, хьалхарча квартала план 123,5 процент кхоачашйир оаха. Нохч - ГIалгIай АССР мелиораци хин боахамеи министерства гIишлошъеча организацешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхарча квартале даьхача толамий итогаш яьчул тIехьагIа, тха ПМК коллективана хьалхара моттиг а лусжаеш «Социалистически яхье котъяьннар» яха цIе вымдел елар.

Цу дезача совгIато дог гIоздаьккхача тха коллективо кхы а ший хьинар айдаь къахьийгар апрель бетта. Ханал ши ди хьалха кхоачашйир цо гIишлоймонтажни балхаш дара цу бетта план а.

Л. АЛАЕВ,
«Росводремстрой» объединене Грозненски ПМК начальник.

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

ЦхьоалагIча мая хетадаь дика къахьегама толамаш даьхар «Котлоочистка» завода Ростовски участка грозненски филиала коллективо. В. И. Ленин ваь 104 шу дузача дийнахьа, 22 апреле, дерригача технико - экономически хьокхамий апрель бетта план кхоачашйир цу коллективо.

Котлоагрегаташ цIенъеш дукха къахьийгар «Грозэнерго» № 2 йолча теплоэлектроцентрала коллективо.

«Котлоочистка» завода дикагIчарех я грозненски филиала коллектив. Къахьегаме масал луш хьабоагIа котлочисташ «Знак Почета» яха орден лелаеш вола Э. Григорьев, В. Цимлянский, А. Горский, мастер М. Тараканов.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ—ДУККХАГIА

НИЙСА НИКЪ КОРАБИР

Кердача шера декхаращца дуваденна КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал могадаь хьал а лаьца, цунна жоп луш керда, доккхагIа дола доазонаш белгалдир 1974 шу долалуш Ленина цIерагIча сунженски колхоза хьайбаш леладераша. Хьайбашкара йоаха продукташ дукхагIа яхаран кийчъяран тIайийца декхараш кхоачашдара дерригa низаш тIадерзадаь дIаболабелар уж.

«ХIара Iаттагара 2200 килограмм шура яккха, планал совгIа 50 тонн а йохкаш пачхьалкхенга 1300 тонн из йохка, хIара бIаь Iатта тIехьа 90 Iаса кхеде» — иштта дар укх шера декхараш тIа колхозхоша дIаяздаьраш.

...Цхьа-ши шу хьалха касткаста цIенхаштта критика йора колхоза кулгалхошта. Цун бахьан дар хьайбай боахам тIехьа бусаш, цунгара йоала продукташ тIехь-тIехьагIа кIезиглуш хилар. Къьстта эсала лелар шура йоаккхилга. Цу гIулакхо цIенхаштта уйла яйтар колхоза кулгалхошка, дерригача хьайбаш леладерашка. Цар кхетадир болх тоабанза барг боацилга.

Эггара хьалха кхоачашде дезарех лаьрхIар болх дика вIаштIехьбаккха, нахага болх байта а шоаш болх бе а ховш бола нах, специалисташ шурий-товарни фермашка хьожабар, доярксш, скотникаш боггIача тайпара дIанийсбар, болх бара тIера боацараш, колхоза гIулакха сагота боацараш юстара бахар, фермашкара учет тоаяр.

ЦхьоалагIча шурий - товарни ферма коллектива керте оттавир коммунист Умаров Ахьмад, фермашка учет лелае бахийтар гIулакх цIена чаккхдоаккхаш бола нах. Юкъарчал доацаш доаханца болх бу доярксш, скотникаш, Iаьсий леладераш — хьинар дола, балхах дика кхеташ бола нах нийсбелар.

ТIагIертта, халонех бIу ца къожаш дIаболабаьча балхах хьахиннар кастта хоалелар. Ханал кхо бутт хьалха кхоачашъемгар соахка шура йоккхара план, хIаьта шу чакхдалалца кхы 300 тонн а ехка, 122 процент кхоачашйир колхозхоша халкъа боахама план. Изамиссел лакха процент йолаш шура йохкара шера план кхоачашъяь боахам бацар районе. Дукха хIама ца эшшаш пятилетка хьалхарча шин шера тIадиса пачхаьалкхен декхар дIатекхар, хIаьта колхозо шера баьча балха итогех района сийлен Доска тIа яьккхар колхоз.

...Торонех бIу бенна болаш болабелар колхоза хьайбаш леладераш пятилетка къоастамбеча шера декхараш кхоачашде.

Ховш да, январь бетта шура башха дукха ца хулилга. Бакъда хIаьта а дукха ца кхете а шура тIаккхета йолаелар. Цу бетта хьалхарча декадах дийнахьеи буси хIара Iаттагара яьккхар ши килограмм мара яцар, бутт чакхбоалаш кхаь килограммага дIагIоргташ хилар из. ЦхьоалагIча ферма доярка Итаева Маликас февраль бетта хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура 376 килограмм хилар. Цул лакхагIа хьокхам болаш доярка еррнгача районе а яцар, 381 килограмм яьккха республике а цIи хеза йола Кирова цIерагIча колхоза Рыбалко Мария мара.

Март бутт болалуш хIара Iаттагара дийнахьа йоаккхаш хинна шура йиъ килограммал тIехъяьлар, бутт чакхболлаш пхе килограммага кхаьчар. Шурий товарность а хадданза лакха лоаттаю колхоза хьайбаш леладераша, 85 процентал лохлац из цIаккха а.

Доакъарца дика Iалашдаь долаш Iангара даьхад колхозе хьайбаш. Шортта хиннай царна силос, йол, ча, концентраташ.

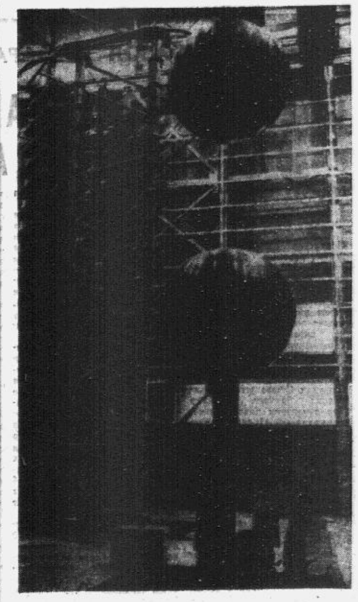
Цу дерригнеша торо хилийтар шура пачхаьалкхенга йохкара укх шера хьалхарча квартале халкъа боахама план 124 процент кхоачашъе. ПланагIа 180 тонн шура йохка езача 220 тонн ехкар.

Къьстта лакха хьокхамаш долаш чакхъяьккхар квартал цхьоалагIча ферма коллективо. Ши кIира хьалхагIа кхоачашйир цо план, хIаьта еррига ехка шура 164 тонн хилар, цунах планал совгIа яр 35 тонн а йолаш. ВорхI тонн планал совгIа ехкар цул кIезигагIа доахан долаш йолча шоллагIча комсомольско-кагирхой ферма коллективо а.

Уж доккхий толамаш доахилга Iалашду колхозе шоай гIулакхах дика кхеташ, цIена къахьегаш болча дояркаша комсомолка, Къахьегама Цеча Байракха орден лелаеча, къахьегамхой депутатий районни Совета депутата Акуева Маликас, «За трудовое отличие» яха медаль еннача Итаева Маликас, Гелагаева Букас, Акуева Азе, Борчишвили Хасе, Iаьсий леладеча «За трудовую доблесть» яха медаль еннача Алдамова Къарибата, скотникаша Шабазов Iалипа, Ажигов Суьяна, гIулакх доагIача беса дIедахьа ховш волча «Знак Почета» яха орден еннача колхоза керттерча зоотехника Даутов Абдурахьмана, кхычар.

Хьалхарча квартале хинна балха темпаш лагI ца еш, планагIа лаьрхIачул совгIа хьайбай продукташ йоахилга Iалашдеш чакхбаьккхаб колхоза хьайбаш леладераша апрель бутт а.

С. СУЛТАНОВ.

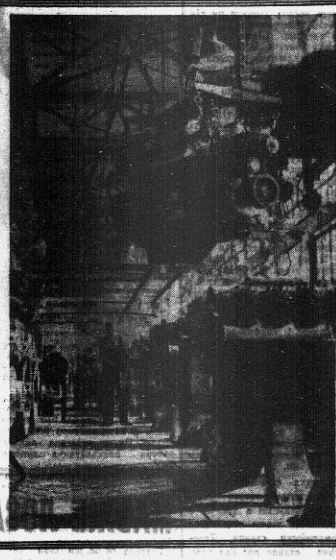

НОВОСИБИРСК. СибарегIарча энергетика Iилма-тохкама институте (СибНИИЭ) хьалъяь яьнай электропередачай линешта (ЛЭП) тохкамаш дара йолча мехка йоккхагIча комплексех цаI. Яьх гектар дIалоацача моттиге хьалъяьй 12-зза вIаштIардаь цIенош миссел лакха высоковольтни зал, лабораторни корпус, йоккхагIйола тохкама порталаш — аркаш.

Кердача комплексе Iилмахошна-энергетикаша деча тохкамаша Iалашдергда лакхен тIехлакхен напряжени йолча ЛЭП-аша нийсен авари йоацаши болх белга.

СУРТА ТIА: тохкамий комплекса высоковольтни зале оттаянь 4.800 эзар вольт импульсни напряжени йола генератор.

В. ЛЕЩИНСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Ленина орден лелаеча моторни заводе — «Автодизель» яхача ярославски объединене керттерча предприяте — «К-701» яхача трактора «ЯМЗ-340Б» яха двигателаш хьаелга керттера деккар лоархI тахан. Ленинградпашта уж ханал хьалха тела аьнна тIайийца шоай декхараш толаме кхоачашду мотораш дераша. Кхо бIаь гевра низ бола эггара хьалхара ярославски дизельмотораш хIанзле а болх беш ла кердача трактораш-Iалаьматаш тIа.

СУРТА ТIА: ахи цхьаьккха а цхьа «ЯМЗ-340Б» Iойоалаш латт уж вIашагIъехкача конвейера тIара.

Б. САРАНЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БУВЗАМАШ ЧIОАГIЛУ

Аргунски «Пищемаш» заводе арахеца шушаш юла машинаш, транспортераш, шушашка шура чуетта автоматически линеш, кхыйола продукци вай мехка а Монгольски Демократически Республике, Вьетнаме, кхычахьа а йовзаш я. Цу заводе арахеца продукци дукхьал вай мехкарча цаI - ах эзар городе дIакхоач. Завод бахьан долаш къонача Аргун яхача города цIи дIаейзай цига бахача къахьегамхошта.

«Пищемаш» завода болхлошта дика йовзаш я шоашта бедал лоаттаеш йола вай мехкара дукха городаш. Машинаш хьаеча эша металл кхухьийт цига Горькера, Ереванера, Ждановера, Запорожьера, Таганрогера, Новосибирскера, кхычахьара. Комплектацеш кхухьийт Пятигорскера, Вильнюсера, Ленинградера, Пензера, литье кхоач Белгородски областера, Киевера, ГуржегIара. Уж экономически бувзамаш дн тIехьа чIоагIлуш латт.

* * *

Грозненски «Трансмаш» заводе хьаю дика тракторни прицепаш, шассеш, кхыйола продукци дIакхухьийт Монголе, Кубе, Афганистане, Вьетнаме, Конго, Алжире, Цейлоне, кхычахьа.

— Цхьа дезал санна бахача советски наха тхона новкъостал ца дича тха завод иштта йовзаш хургъяцар, — йоах завода партийни организаце секретара нов. Гандалоева.

Из иштта дэ а да. Тракторни прицепашта, шассешта эша металлопрокаташ хьаккхухьийт укхаза Запорожьера, Липецкера, Череповецкера, Магнитогорскера, чархаш—Бакура, басар—Ростовера, Невинномысскера, подшипникаш — Куйбышевера, Волжскера, хьу — Красноярски ДОК-ра.

* * *

Нохч - ГIалгIай республикерча промышленни предприятешта юкъе йоккхагIчарех я Октябрьски революце орден лелаю «Красный молот» завод. Цига арахеца цементировочни агрегаташ, бурови насосаш, фонтанни арматура, нефтеаппаратура чIоагIа эш вай мехкарча мехкдаьттахошта, бурув деттарашта. Цу дакъе Тюменерча, Татарерча, Башкирерча, Азербайджанерча, Казахстанерча мехкдаьттахой, кхычар хьашташ дизза кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьегаш ба завода машинашъераш.

Заводе арахеца тайп-тайпара продукци вай мехка дIакхаьча ца Iеш доазол арахьарча деррига демократически мехкашка дIакхоач. Цул совгIа заводе арахецаш йола продукция дика йовзаш чIоагIа хоатташн я Бангладеше, Инде, Сире, Ираке, Алжире, кхычахьа.

«Красный молот» а я вай мехкарча дукхача промышленни предприятей потребитель. ХIара дийнахьа хIанз дац аьнна цига металл кхухьийт вай мехкарча 50 городера.

* * *

Вай республикерча заводашта юкъе къонагIчарех цаI я ГI, Ахриева цIерагIа йола Назрановски «Электроинструмент». Цхьабакъда цига арахеца электорсверлильни машинаш мехкарча 750 городе дIакхухьийт. Цул совгIа цун продукци йовзаш я доазол арахьарча 31 мехка.

ТЕШАМЕ ЛАРД ЙОЛЛАШ

Укх пятилетка къоастамбеча шера чуэцаргболча хьувкъама тешаме лард йоллаш ба Наурски района «Красное Знамя» яхача колхоза къахьегамхой.

Лоа дIа а даьнна трактораш арайха йиш йолаш кхаш докъаденча лаьттанца Iайна тIоадал соцаяра макха баьккхар бIаьстан юххье. Цул тIехьагIа культиваци а янь доакъара лаьрхIа 95 гектара тIа кен, 229 гектара тIа горох, 75 гектара тIа борц, кхыйола культураш дIайийр.

Къьстта теркам тIабахийтар хьажкIаш дIае лаьтта кийчдара. Зяба аьха лаьтта хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 40 тонн органически удобренеш а юллаш хьаьвдир. Макха баьккхачул тIехьагIа йоархIаш тIаяле йоллаяллалца сабар а даь, ялата хьажкIаш дIае хьакъоастадаьча лаьтта шоззеи доакъара дIае къоастадаьча шкъзи культиваци йир.

— ЙоархIаш тIаяла йолаелча культиваци яр чIоагIа пайдане да. Цу гIулакхо кIезигагIа яле 70 процент оасара баьпаш йоаю, цул совгIа лаьтта нийсду, цампадоакх. ХIаьта дIаювча хьажкIий квадраташ цхьатарра хилар, лаьтта нийса хиларах тийша да, — йоах ялата хьажкIаш кхеча звено звеньевойс Гожа Иван Ивановича.

ХьажкIаш кхеш кхо звено хургья укх шера колхозе. Царех И. И. Гожас, Н. В. Москаленкос кулгалдеча звеноша ялата лаьрхIа кхеергья из культура, хIаьта П. Л. Бородина кулгалдеча звенос — доакъара.

27 апрель тIакхоачаш еррига звеньешка кхоачашдаь баьлар хьажкIаш дIаера балхаш. Наурски района Iалама хьалашка хьашкIаш дIаера дикагIйола агротехнически ха я из. Ялата лаьрхIа из культура цхьоалагIча класса фу тоссаш дIайийра, доакъара — шоллагIча класса фу тоссаш.

ХьажкIаш дIайийна дукхагIдола кхаш хий дуллаш дац. ХIаьта а цхьайолча участкашка хий дилла торо лехай звеньевойша. Цу торонах пайда эцаш а ба хIанз. Насосни станце новкъосталца канала чура хьал а увзаш тIахецаш хий дуллаш ба механизатораш хьажкIаш дIайийннача кхашка.

— Дукха хIама ца эшаш ши бIаь гектара тIа ялата хьажкIаш дIайийннай оаха. Деррига а лаьтта планагIа хий дуллаш дац. Цхьабакъда юкъера лаьрхIача бIаь гектара хий дилла йиш йолаш я тха звено. ХIаьта шеко а йоацаш цу торонах бизза пайда а эцаргба. ХьажкIий хувкъам алсамбаккхара йоккхен лоархIамеи резерв я из,— йоах Иван Ивановича.

Хадданза йоакхо ю колхоза кхаш леладераша гурахьа 1250 гектара тIа дIайийннача культурашта а. Гурахьен бIаьстан юкъен хIара гектара тIа 2—2,5 центнер а кхоачийташ самолетаца суперфосфат тоссаш шозза подкормка яьй. ХIанз догIан хьисапе хий деттача установкашца хий тохаш ба гурахьа йийннача культурашта. Цхьайтта установка я из болх беш. ХIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 40—50 гектара тIа хий тох цар.

Къьстта дика къахьег хий тохача установкаш тIа болх беча механизатораша Лупырев Ивана, Москаленко Ивана, Виторгаев Доккас, Перелыгин Валентина. Балха норма 120—130 процент кхоачаш ца еш ди дIадахийтац царех хIаране. Чудуйташ 656 гектара тIа цкъа хий диллад колхозхоша. ХIанз цу майда тIа шозлагIа хий дуллаш ба. 27 апрель тIакхоачаш 460 гектара тIа чакхдаьхар уж балхаш.

Боккха теркам тIабохийт колхоза правлене кхаш леладерашта юкъе яьржа социалистически яхь дика вIаштIехьяьккха лелаяра, наьха балхацара моральни материальни безам совбаккхара.

ХIара 12 дийнахьа механизаторашта, кхашка болх беча кхыча къахьегамхошта юкъе яьржача яхьа итог ю. Оахам деш, хий дуллаш, культиваци еш, е юртбоахама культураш дIаювш яхье котало яьккхачоа 5 сом, шоллагIен кхоалагIен моттигаш яьхараштa кхоккха сом ахчан премеш лу. Цу тайпара премеш хIанале масекказза Гожа Ивана, Лупырев Ивана, Виторгаев Доккана еннай.

Шера итогех яхье хьалхара моттиг яьккхача бригада карара-кара тела Цие байракхи 500 сом премии, хIаьта хьажкIаш лелаеча, хий дехкача звеньяй коллективашта 100 сом премеш лу.

Социалистически яхье хьалха болча къахьегамхоех, звеньяй, бригадий коллективех колхоза пенгазета тIа, «Молния» яхача листокаш тIа язду, колхоза керттерча усадьбе цар сийна Цие байракх айю.

— Цу гIулакхаша ховлуш совбоаккх паьха балхацара безам, лакхъю къахьегама овсарле,— йоах колхоза председатела М. Чочаева, — Укх шера халкъбоахама планагIа пачхаьалкхенга 570 тонн ялат дохка дезаш я колхоза коллектив. Шеко яц колхозхоша из декхар кхоачашдергхиларах. ДIадахача шера планагIа 540 тонн дохка дезаш хиннача пачхаьалкхенга 767 тонн дехкар. ХIаьта из хьокхам укх шера кхы а лакхбе торо луш йола резерваш я боахаме. Царех бизза пайда эца хьожарг я да тхо.

М. ХАМАТХАНОВ.

ОАСАР ДЕБАДЕР МАЛАВ?

Сунженски дукъа тIа къилбаседехьа дадача XIX партсъезда цIерагIчеи къулбехьа дадача Ленина цIерагIчеи колхозий лаьтташ тIа тархеш яьй пачхаьалкхен 120 эзар сом дIа а дахийта. Цар тIа Сунженски хьункомбината ши шу даьнна боча бIараш дIадегIад.

ДогIан хиво Iоккухьаргдоацаш девкъий боесенашка дада лаьтташ тархеш еш дIачIоагIдар а цар тIа боча бIар дIадогIар а дикен пайданеи гIулакх да. ХIаьта укхазарадар иштта да: уж тархеш хьаеш эггара беркатегIа бола лаьттан тIоа бульдозерашца дIабаьккхаб, шаьрдаьчул тIехьагIа Iаьржа лаьтта ца тоссаш, духхьал IажагIча лоабата тIа дIадегIар бIараш. Иштта дегIа бIараш дIа ца, латаш дайра. Цхьабакъда, тархей йистошка оасар дебаду йоархIаш дика еб. Царна юкъе я амбрози, кIомал, кхы а чIоагIа дегI дахьа йоархIаш. Цхьаккха хIамо новкъарле яц царна дегIаахьа йоархIий питомник хиннай цунах.

Уж тархеш хьаяле цу лаьтташ тIа боахамаша жа, доззаяя доажадара, йол хьоккхар, хIаьта хIанз йоархIаш мара хIама дац, лаьтта чIоагI ца деш Iотекхаш латт.

Цхьаькха зуламе баьцовгIаш а ебаеш латт. Сунженски района колхозашка керда лесополосаш дIаегIай. Уж дIаегIай Сунженски хьункомбината. Царна доагIа Iунал делга вIаштIехьдаьккхадац. Гаьнаш ерриган дIалатаяц. Цхьабакъда, цхьанна хIамо новкъарле ца еш дикача хьалашка дегIаух оасара фу дебаду йоархIаш.

Цул совгIа тамашийна хIама де лесополосаш малхбоалеигахьара хьеккхача миха духьала пхорагIа ца ювш дIоахала йийна хилар.

Сунженски хьункомбината кулгалхой бехках мича ханналца ебаргья оасара йоархIаш? Цул кIезигагIа зулам дац органически удобренеш тувсаш зене баьцаш ебаелга. Ховш ма дий колхозий типови навозохранилищаш йоацилга. Дукхьал фермай коашка борташ еш кхо хьалдотт. Массехк шера фермашка латтача цунца дукха хьахул оасара баьцаш. Дикача хьалашка ебача цар гонахьа дадача лаьтташ тIа фу доаржаду. Из деррига гуш ба колхозий кулгалхойн керттера агрономаши. Цхьабакъда, оасара фу доаржадергдоацаш къовсам лоаттабац цар.

Кхашка дIатассале оасара баьцашта духьала гербицидаш ца тохаш кхашка дIатувсаро хьахьокх лаьтта леладара культура лоха хилари агротехнически болх ледара белгеи.

Сунженски районе хьалеш ца уж оасара йоархIаш еба ца еш дIаяха, нагахьа санна агротехнически болхлоша из гIулакх шоай хара эце.

В. ЧЕРНОВ,
Сунженски районе юрта боахама продукташ кийчъяргеи дикалгеи хьожаш йола керттера пачхьалкхан инспек-

Ший декхарех дика лоархIаш хьайоагIа Грозненски ремонтно - механически завода метизни участка коллектив. ХIара бетта йола балха задани тIехкхоачашъю цо. Участке къьстта дика къахьегаш ба токараш Хасанов Мохьмади Петлин Валерийн.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): участка мастер Шахсен Iабдуселим токарашта М. Хасановнеи В. Петлинаи балха задани дIайовзийташ ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕХКЕ БАЛАНЗАР

Дика дIадоладаьд ер шу Шалински района Куйбышева цIерагIча колхоза къахьегамхоша. Ханал 26 ди хьалха кхоачашйир цар пачхаьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план. 1 апрель тIакхоачаш кхаь бетта планал совгIа кхы а 50 тонн шура дIаелар колхозхоша. ТIехкхоачашйир колхозо пачхаьалкхенга дулх дохкара план а.

Колхоза фермашта юкъе яьржача яхье кхаь бетта итогех хьалхле кхоалагIча ферма коллективо яьккхар. Цу ферма керте латт комсомолец Абубакаров Гайрбек. Назрановски юртбоахама техникум чакх а яьккха цIавоагIаше а, ферма керте оттавир Абубакаров. ХIаьта из гIулакх цун тIадиллараx дехке а баланзар колхоза кулгалхой.

Боккхача безамца, хьинаре дIаболабир болх къонача специалисто. Хала дар цунна юххьанца. Деррига а шийна махетта дика кхоачашде вIаштIехьдалацар. Хала дар ханна дуккха боккхагIболча наха кулгалде, царна хьехам тела. Цхьабакъда хьинар долча Гайрбека корабир хIара сага дег тIа бода никъ, Iомайир ферма болхлой оамалаш.

Доккха дакъа лоац къонача специалиста общественни вахаре а. Из ва юрта Совета депутат, колхоза комсомольски организаце секретара заместитель, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома член.

— Сона дагадоагIаш цIаккха хиннадац шийна тIадилла гIулакх Гайрбека кхоачаш ца деш. Барт, доттагIал, цхьоагIо — из моллагIча коллективо боаккхача толама лард. Дика кхетаду из гIулакх Гайрбека. Цудухьа хадданза йоакхо ю цо коллектива. Балха тIа а вахаре а хало нийсъеннача сага гIулакхаца, хьехамца новкъостал ца деш тIехвалац Гайрбек. Цудухьа коллективе лоархI, сий ду къонача специалиста, — йоах колхоза комсомольски организаце секретара Магомадов Бора-Iаьлас.

144 етт ба ферме. Хьалхарча квартала план ханал дукха хьалха кхоачаш а еш, пачхаьалкхенга 65 тонн шура ехкар ферма хьайбаш леладераша.

Къьстта дика къахьег доярка Масхадова Нуржана. Кхаь бетта планагIа хIара кхоабача Iаттагара 464 килограмм яккха езаш хиннача 600 килограмм шура яьккхар Нуржана ше леладеча доахангара. Нуржанал дукха тIехьабисабац цунца яхь лелаеш бола доаркаш Санева Буцу а Абдулхалжова Шайма а.

Къона дояркаш а ба ферме болх беш. Шоай боккхагIболча новкъостал тIехьа ца бусаш къахьег царех дукхагIчар. Иштта, тIехкхоачашйир шура яккхара кхаь бетта планаш комсомолкаша Баташева Амината, Душуева Нахапус, Исакова Амината.

Дояркаша доаха толамаш дукхагIча дакъе бежа Iуша беча балхах тийша да. Шоай гIулакх цIена кхоачашдеш ба укхаза бежа Iуй Дашаев Даьхни, Вагириев Салман, Баташев Дура.

Дояркаша, бежа Iуша санна шоай коллектива сий айде гIерташ дика къахьег Iаьсий леладеча Мусханова Маржана, дахка деаденнача доахана Iунал деш йолча Хамидова Яхийтас.

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп луш пятилетка къоастамбеча шера хIара кхоабача Iаттагара 2000 килограмм шура яккха декхар тIайийцад Куйбышева цIерагIча колхоза кхоалагIча ферма хьайбаш леладераша. Хьалхарча квартале санна дIахо а иштта цар къахьеге шеко яц шоаш тIайийца декхар цар кхоачашдергхиларах.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СЪЕРРА ЛЕОНЕ ПАРГІАТАЧА ВАХАРА КЕРДАДАР

Къаман ши цIей белгалдоаккхаш я Сьерра Леоне: кхычарех тийша хIама доацача яьнпа кхойтта шу дизари республика Дии.

Португале малхбузенафриканскн лаьтташ дIалийцача XV-ча бIаьшеренгара хьадоладенна Сьерра Леоне истори цига бахача наха колонизаторашa цIий Iоухийташ тIалоаттаьча низехи мехка къаман рузкъаш довххаш даьча къоалехи дизза да. Пхи бIаь шу цIадаьннначул тIехьагIа, 1961 шера мара яьннаяц Сьерра Леоне ше дуккха сатийсача лоIамга.

Советски Союзо эггара хьалхарчарца бакъъяь тIаийшар къона суверенни паччахьалкхе, дипломатически гIулакхаш тессар цунца. СССР-ан Сьерра Леонен хетараш, цхьана оттадаьча дуккхача документаштIа белгал ма даххара, цхьатара да машар бахьан долаш, дунен халкъашта юкъера кхоккам кIаьдбар духьа лоаттабу къовсам, къамий-кортамукъален боламаш хьаллацар санна йолча хIанзарча лоархIамегIарча проблемаех. Сьерра Леоне правительства леррагIа чакхйоах империализмана духьалара политика, колониализманен апартеиданен духьала я, африкански мехкий цхьоагIо чIоагIъяр духьа къовсам лоаттабу. 1963 шера а тIехьа ЮАР-а наьха санна духьала дола экономически гIулакхаш чакхдаьхар республико. Ше раьза йоаццилга дIахайташ Лиссабона колониальни политикана духьале а еш, мехка парламенто соцадир докка чукхуьа португальски товараш.

Сьерра Леоне президента ше дукха ха йоаццаш Деррнгача халкъа конгресс яхача доал деча парте IV съезде хиннача советски делегацеца къамаьл деш белгалдаьккхар, республико дIахо а африкански цхьоагIо а колониализмн расизмн цIенъяь дIаяккхар духьа континентерча халкъаша лоаттабу къовсам а мамогга хьаллоацарг хилар.

Советски халкъо къоабалдеши кхетадеши да паччахьалкхени экономически гIулакхашта ший лоIаме хулга чIоагIдар духьа Сьерра Леоне правительства хьега къа. Кхычa мехкашкарча монополей гIулакхашта доазув оттадарахи цар хир хоададара де дезар дарахи, чухьара политически структура эргаяьккха тоаярах хIанзале а доккха беркат даьннад: алхха укх тIеххьарча 4 шера ерригa къаман продукт бIарча хьанийцача 30 процент дуккагIа хиннай...

Цхьабакъда империалистически низаша сацийтаи шоай лоIамерча къонача республикашта духьалара тийша балхаш. Каст-каста реакце низаша оагIув а билле гIулакхаш чакхдоахаш хул Пекин а. Хабара ше «кхоалагIча дунеах» а лоархIаш, дегIаухача паччахьалкхений хьаштаашта духьалара позицеш лаьцай Китая. Дукха ха йоаццаш Сьерра Леоне правительства мехкара аракхессар Сьерра Леоне кхерамзлен органашкара гIулакхерча наха Iаьдалаша яхар ма де яхаш гуччахьа хьехар деш хиина пхиъ китайски тIема специалист. Африкански кепайоазон тIа чIоагIтIа критика ю пропагандистски мара кхы тайпа маIан долаш доацаш Сьерра Леонена юртбоахама новкъостал дара пекински программана а.

ДегIаухача паччахьалкхенаша кхыча мехкашца цхьатарарча бокъонегIен пайданен цхьана гIулакхаш леладар мишта хила деза дика хьахьокх Сьерра Леонен СССР-ан юкъе эттача бувзамаша. Массазара цхьана леладу дика гIулакхаш а хинна дIадолаленнад правительственнии общественнии делегацеш шоайла дIа-юха ухийтилга. ХIара шера Сьерра Леонера СССР-е деша ух жатирхой, хIаьта советски вузаш йистеяьхача сьерралеонцаша толаме къахьег республика халкъа боахамa тайп-тайпарча сферашка. ДоттагIала бувзамаш чIоагIдара боккха болх бу «Сьерра Леоне — СССР» яхача доттагIала общества.

Къаман цIей тIакхоачача хана АПН корреспондента ше интервью луш Эдвард Уйлмот Блайдена, белггала аьлча, хьакхайкадаьд: «Дунеп тIа машари кхерамзлен хилийтарца дувзаденна долча дерригача лелашка Советски Союза тIехьа ба са мохк... Са ала безам ба, тхоашта юккъерча гIулакхашка тхо дIахо а машаре дахара идеалаш хьаллоаттае чIоагIгIа раьза хилар.

В. ХМЫЗОВ.
(АПН).

ЯПОНЕНА ТІАГІОЛЛА ХЬУВЗА ДУІАШ

Монополешца лоаттабеча къовсаме толамаш а доахаш накъаера къахьета Япони ЦхьоалагIча майна. АргIанара «бIаьстан юхьера наступлени» чакхъяьннай. Дуккха шенхаштта коталонаш яьхай цо, шоай бокъонаш бахьан долаш къахьегамхоша лоаттабеча къовсаме пролетарски солидарноста лоархIам мел боккха ба хьахьекхад.

Токиорча АПН корреспондентаца А. Лазаревна ше къамаьл деча хана бIаьстан юхьерча наступлене ВIашагIкхийттача комитета исполкома председатела заместитела Т. Эбитане дийцар:

— ХIара шера февралера ап-башка дIакхаьчан бар. ХIамай реле кхаччалца мехка оппозиционни партешен прогрессивни общественностон хьаллоацаш йолча Японе профсоюзни центраща массови кампани чакхйоаккх къахьегамхой «бIаьстан юхьера къовсам», е «бIаьстан юхьера наступлени» яхаш.

ТIом чакхбаьннача хьалхарча шерашка доакъош даь бар Японера болхлой болам. Цхьан профсоюзо вIашагIтеха забастовкаш е демонстрацеш, массаза а яхар мо, вокхарца дагаювлаш яцар. Ши-шегIа кхетадеш да, цу тайпарча выступленеех лоадама пайда боалаш ца хиннилга.

1956 шера бIаьстан юхье Японе профсоюзий Генеральни совета (СОХИО) дукхьашха вIаштIехьдаьлар частни машиннаькъий, целлюлозно - каьхата промышленноста болхлой, шахтераш, металлисташ, химикаш, паччахьалкхени муниципальнии гIулакхаш тIара нах монополешта духьаларча бIарчача цхьан къовсама гIоттабе. БIаьстан юхьерча наступлене Комитет вIашагIъеллар, цо барт вIаштIехьбоахаши лостам телаши бар къахьегамхой къовсам. Цхьайола гIойленаш яьхар цар предпринимателашкара. Толамо уроаттадир цар деташ. Цу хана денз хIара бIаьстан юхье, шерра-шера низ чIоагI а луш Японе егаю социальни дуIаша.

Укх шера бIаьстан юхьера къовсам, хетаргахьа, тIом чакхбаьннaчул тIехьагIа дIаяхача ерригача хана эггара лирагIен хIанзалца ца хиннача масштабашка дIакхаьчан бар. ХIамай маьхаш тIа-тIа лакхлуш хилaрон беррнгача мехка экономикана чов яьча инфляцен эггаэбигаро болхлоша дIадехараш 1974 шера массе метте, хьалхагIа стачкашка дакъа лоацаш ца хиннача дуккхача адамаша хьаллацарга кхоачадир гIулакх.

Профсоюзаша хьаоттаяь программа Iалаьмате шера яр: юкъера лаьрхIача алапи 30 эзар иен лакхделга, паччахьалкхен гIулакхаш тIарча наха забастовка е бокъо лулга, пенснонни Iалашон система тоаелга. Правительствагара цар дIадийхар эггара къегIа болча, инфляци къаьстта чIоагIагIа Iатт къача бахача наха новкъостал делга.

11—13 апреле хиннача массане юкъарча транспорта болхлойн муниципальни гIулакхерча наьхен забастовко мадарра аьлча беррига мохк гIоттабир. Укх шера бIаьстан юхьерча наступленена юкъе дакъа лоацаш хиннараш верригаш а 12 миллион гаргга саг ва. Японски болхлой болам селлара чIоагIа баьржа хIанзалца цIаккха а хиннабац.

Цар яхар ца дича даьннадац Iаьдалаш. Дуккхача категорех болча къахьегамхой алапи хIанз 27—30 эзар иен лакхдаьд. Юххера а, ше латтачара меттахьа даьккхад паччахьалкхен гIулакхаш тIарча наха забастовка е бокъо яларах дола дош а. Из проблема Iомаергйола къаьстта правительственни комисси вIашагIъеллай министрий кабинето.

Забастовка ераша дIа мел дехараш кхоачашдаьдеце а, ВIашагIкхийттача комитето боккха мах бу «бIаьстан юхьерча тIемех» хьахиннарий. Цар хьахьеккхад, болхлой класс кхотаяларон дуккхача адамашца цун солидарность хиларон правительствацен монополистически капиталапен лоаттабеча атта боацача къовсаме котало яккха йиш йолга. Из опыт къаьстта боккхача лоархIаме я дIахо лоаттадергдолча классовн къовсамашта. Мехка йоккхагIйола профцентраш вIашагIкъоастае, профсоюзаша дIадехараш кагийчен юкъерчен предпринятешкарча кIезигагIа вIаштIехьбаьннача болхлой хьаштаашта духьала оттадегIерташ предпринимателаша мел леладаьраш дохадир.

БIаьстан юхьера наступлени чакхъяьннай. Цхьабакъда болхлоша гера Iодилла. ДеньлураэттАа долаш накъабаьхкар уж ЦхьоалагIча майна. ХIанзе а денз хIамай маьхаш тIадеттадаларан инфляцене духьала, монополеша тIалоаттадеча Iазапа духьала, шерра демократически бокъонаш бахьан долаш къахьегамхой керда выступленеш кийчъеш я ВIашагIкхийтта комитет. Уж ергья укх шера аьхки парламента советникий палате хоржамаш дара кампани йолча хана. Оаха дIахо а чIоагIъергья къахьегамхой цхьоагIо, хIапа аьлча духхьал цунах латт дIахо оаха коталонаш йоахаргхиларах бола тешам.

(АПН).

МНР. Эрсий мотт Iомабераштa доккха новкъостал ду вежарашха болча мехкара эрсий мотт ховш бола бIаьш нах ший мугIараштa юкъеозаш йолча эрсий мотт хьехарий Монгольски ассоциаце. Царех дуккха бараш советски вузаш яьха ба.

СУРТА ТIА: Ленинградски университет йистеяьккха Н. Шаравнямбу эрсий меттала заняти еш воалл улан-баторски машиннаькъа техникума дешархошца.

К. БОЛДОХОНОВЕИ
В. ПОНОМАРЕВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ШИЙ ВОЧА ОАМАЛЕЛ КОТВОАЛ САГ

«ЦIе тоача» яхача
Шукшин Василе кердача фильмах

Ший тайпара, кхычарна таро йоаца оаз йолча художника Шукшин Василе цIи укх тIеххьарча 10 шера литературеи киноискусствен шийна йоагIаш йола моттиг дIа а лоацаш чIоагIъенна дIаэттай. 1963-ча шера Москве арадаьлар «Юрта баха нах» яха цун дувцарий хьалхара сборник. СибарегIен таьнарча юрта ваь, цига хьалкхийначa, ше литературана юкъе валалехьа дуккха болхлой говзалаш яйзача Шукшина дувцарий турпалаш бар цунна дика бовзаш бола мугIарера нах — шофераш, грузчикаш, колхозхой, юрта интеллигенци. Цул тIехьагIа вайна дайзар цун «ЛюбавинтIар» яха роман, «Денна тIехьа дий», «Оамалаш» яха а кхыдола а дувцарий сборникаш. Цу юкъагIа Шукшина дукха а беркате а болх бир кинематографе. Из вайна вайзар талант йола киноактер а режиссер а санна. ХIара шера экранаш тIа арадувлача дуккха итташ долча фильмашта юкъера хьежараша хьакъоаста а даь белгалдир «Вахаг ва нитта вола кIант», «Печки - лавочки», яха а кхыдола а цо режиссер волаш оттадаь фильмаш, хIаьта иитта цо кино даь актерски балхаш а.

ХIанз экранашка арадаьннача «ЦIе тоача» яхача фильме В. Шукшин вайна вовз цо нхьтарра режиссер, а, актер а, сценарист а волаш духхьашха баьча балха автор санна. Сенах да из фильм?

АргIанара, ворхIазлагIа ча суд а текха, лаьца ваьллачара мукъавоал къу - рецидивист Прокудин Егор. Лаьца чувалла а, цигара мукъвувла а Iема Егор, эггара хьалха, массаза санна, ший дега лоIам хургболча тайпара салаIа уйла йолаш ва. Цу гIулакха из водз ше хьалха лийннача городе. Цхьабакъда укхаи «езар» цу городера кхычахьа дIаяхай, салоIам а, кхыметтел бийса яккха моттиг а кораягIац Егора ший къаьна доттагIий - къуй болча а. Цигара ах бийса яьлча тIехьа тIаккхувш милици а йолаш ведда кIалхарвоал из. Хулаш дац Егора духха сатийса, цун «дега эшаш дола цIей» Бус парке ше кхостаяьча берий кагусела тIа уйла еш вагIа, милицех, кIалхарвоалаш адарах са метта ца дена Егор. Ер вешаш, укханга сатувсаш, ер цхьабахтара араваларах гIадваха цхьаккха саг вац. Фильм доладелча денз Егор цIаккха ший вахара раьза возцаш дош аьнналдеце а, цун роль ловзаеча Шукшина хьагойт Егора цу тайпара вахар кIордадаьлга.

Парке яьккхача бус лаьца воаллача хана шийга каьхаташ кхухьийташ хиннача йовзаш йоацача Байкалова Любовь йолча ваха лоархI Егора. «Хувцалургдацар-те цига вахачул тIехьагIа са вахар» яха уйла а йолаш. Люба яхача гаьнарча СибарегIен юрта кхоач из. Любас (цун роль ловзаю артисткас Л. Федосеевас) ший хурдаь дика тIаэц из. Из теш Егора дег чу дикадар диса хиларах. Егор ше даьча гIалаташа, ший бехка цкъа лоарзагIдаьнна дIадодаш латтача вахаро кхы хьа ца хецаш, хиво Iохьош санна, наха гаьнавоалаш латта, ийсача наькъа тIа валара нахагара гIо эшаш виса саг волга кхетаду Любас. Шийна могачох цуина гIо де кийча я Люба. Любайна тIехьа, шеаш дукха раьза беце а, Егор шоай цIагIа чувитара духьала бац Любай дан нанеи.

Цу юкъагIа Егора дег чу боаллар боккха къовсам ба. Цкъа-дале, ший безам бале а, хьаьнала къа а хьегаш шоаш даьккхачох бахача наха цIаьхха юкъевала вахьац из, шоазлагIа - дале, городе а ваха тIеххьара кхы цIаькха я «дега салоIам» лаха лоархI Егора. Цхьабакъда, хьалха санна укхан кхеа диза ахча дале а, Егора лерхIачох хIама хилац — городе бахарех хIаравар. Укханга хьахьажа мукъа воацаш, шо-шоай гIулакхах воалл. Из дика кхета а даь, Люба йолча юхавена Егор колхозе тракторнсталла балха отт. Цхьабакъда, дIадоладаьр чакхдаккха кхец Егора. Укхан хьалхагIа доттагIий хиннача къушта лац Егор шоай карара валийта. ХьалхагIа Егор шоашкахьа юхаверзаве хьож уж. ХIаьта къаьнарча вахарцара ший бувзамаш дIахэадале лаьрхIа Егор юхаваргвоацилга хайча, цар вув из.

Ше де лийрхIачох цхьаккха кховчашде кхец Егора. Цун кхензар ше колхозе аьхача лаьтта тIа фу дIаде. Кхензар барайтта шера воI гуча ца воалаш яьгIача ший къаеннача нанна духьалваха а.

Прокудин Егора вахаро хьахьожх саго даь дика а во а пхьа лер йоацаш ца дусилга, Иштта хилар Егорацa а. Цун валар къаьнарча вахаро Егора беш бола бекхам санна хьатIаэц Iа. Дале а Егора карагIдоал ший воча оамалел котвала, вешта аьлча, шийла котвала карагIдоал цунна. Из иштта хилар цо ший валарца бакъдир.

Фу ала йиш я фильма сюжетах а цо вайна дувцачох а? Цхьалха, кхыметтел банальни я ала а мегаргйолаш я фильма сюжет. Цхьабакъда визза вола художник ремесленниках хьакъоаставеш йолча таланто сийрдадоаккх В. Шукшина «ЦIе тоача» яха фильм.

С. ШОВХАЛОВ.

СИХХА ХОАМ БЕ БЕЗА...

ХIара дийнахьа дукха нах хул Грознерча главпочтамта здане чу. Къаьстта дукха хулар уж ЦхьоалагIа май дездалехьа хьалхарча деношка.

— Укх цхьан помещене чу я сберкасса, «Союзпечата» отдел, почтамт, телеграф, — аьлар телеграфии станце кадрай отдела инспектора Пуаик Андрей Григорьевича. Царех хIаране ше-ший болх ба. Цхьаннахьа баьжка нах хул газеташта, журналашта язлуш, шоллагIбараш сберкассе ахча дIалуш е хьаэцаш, кхоалагIбараш шоай гаргарча нахага е организацешка сиха бе безача хоамах лаьца телеграммаш луш. Телеграфни станце операционни зал. Укхазара дIаболалу нахаца беш бола болх. ХIара сменагIа цига къахьегаш хул кхо болхло. Царех цхьанне телеграммаш хьанийю тайп-тайпарча организацешкара, хIаьта вокх шинне телеграммаш хьанийю бахача нахагара. Шоашка хьаккхаьча телеграммаш хьем ца беш сиха автоматически лине оаркхилга тIа юл цар, кнопкана вIелг тIа ма тоIабингехьа шоллагIча этажа тIа кхоач уж.

Шоай болх боккхача лоархIамен белктокхамен хиларах лаьца дувц телеграммаш хьа а ийеш дIаухийтача участка начальника Чуфрина Елизавета Ивановнас.

— ХIара дийнахьа хьачу а нйца, кийчъяь дIаяхьийта езаш хул 500—600 телеграмма. ЦхьоалагIа май, кепайоазон Ди; радио Ди, фашистски Германи эшаяь цIей дездеча укх деношка къаьстта дукха хул тха бе беза болх, яхаш дувц цо дIахо. Дийнахьа нахагара, организацешкара хьаэцаш йола телеграммаш 1200—1300-нега кхоач. Шоашка хьаккхаьча телеграммаш сиха кийчъеш, царех дола квитанцеш сиха нахага дIалуш, уж шоашка хьежаш латта ца безаш гIулакх деш ба цу участка болхлой Черепанова Халима Гайнановна, Правилина Лидия Анатолиевна. Царех тийша да шоаш кхача езача телеграммаш сиха дIакхачар.

Телеграфни станце шоллагIа этаж. Сийрден йоккхен помещени я. Дукхен тайп-тайпарен аппаратураш латт цу чу. Царна юхе багIа телеграммаш аппаратацца автоматически дIа а язъяйташ дIателаш бола, хьачуенна телеграммаш нийса дIаязъяьйий хьожаш бола нах. ЦхьоалагIча этажера йоагIашехьа предварительни перфораци яхача участке кхоач уж. Цига лентана Iургаш а доахаш догача хьисапе цу тIа дIатIаэц телеграммаш тIа мел дола дешаш. ЗIамига телеграмма йоаттIа а йийя цига гIолла чакхдаьккха дIадолл из лента. Цул тIехьагIа трансмитра чу кхоач телеграмма тIайола лента, хIаьта цо автоматически шоаш кхача дезача дIалу телеграмма тIа мел дола дешаш. Вай мехкарча моллагIча телеграфни станце латтача аппарато автоматически дIаяздy телеграмма тIара уж дешаш. Цу аппаратаца дIаяздеш дола дешаш цхьан ханна автоматически дIаяздеш тIахьожама автомат латт предварительни перфораце участке. СменагIа участке болх беш хул 30 саг. Царех хIаране шишша аппарата тIа болх бу. Царех цхьанне моллагIча моттиге дIаяхийта еза телеграмма дIалу, цхьан ханна Грозне йоагIа телеграммаш автоматически хьанийю шоллагIча аппаратаца.

Грознера араьлнна телеграммаш кхыча городашка гIолла а ца луш шоаш кхача езача уж дIакхачийта йиш йолаш бIаьш городаш я вай мехка. — йоах телеграфни станце начальника Богданов Александр Федоровича. Цу системагIа вийцигара телеграммаш дIаяхийта йиш йолча городех я Москва, Ростов, Ставрополь, Ереван, Казань, кхы дуккха яраш.

Цхьаккха сага новкъостал доацаш автоматически телеграммаш хьаэцаш а дIалуш а я шоллагIча этаже абонентски автоматически станци. Телеграфни станце дог оал телеграфни каналий цехах. Цхьан ханна вай мехкарча моллагIча городе дуккха телеграммаш дIаяла йиш йолаш дукха каналаш да хIара аппарате. Масала цхьан ханна 44 канала чу гIолла 44 телеграмма дIаяла йиш я Грознера Ростове.

Грознерча главпочтамте вIашагIйоллаш я керда телеграфни автоматически станци. Къаьнарча станце 300 номер мара йоапача 800 номер хургья кердача автоматически станце. Къаьнара яр автоматически яц, кердаяр автоматически телеграммаш дIалуш хургья. Цудухьа кердачун моцщность кхозза дуккагIа хургья. Ер шу чаккхдоалача хана болх бе йолалургья керда автоматически телеграфни станци. Цул тIехьагIа вай мехкарча масса йолча городашца Грозне бахача наха телеграммашца гIолла лоаттаду бувзамаш дикка тоалургда.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: Москвера Останкински башни. Из ший тайпара тIирс ба 570 метр лакха а 55 эзар тонн беза а болаш. Цу чу оттаьча аппаратура новкъосталца дунен тIарча тайп-тайпарча городашкара 24 программа хьатIаэцаду.

В. КУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

МАЬЖЕ ЛОЗАЯЬ ХИЛЧА

Геттара бе-бе ши хьал хиланза даргдац лозаяьча маьжен чов ерза йолаеннача хана. Царех цаI — ше хьалхагIа хиннача тайпара нийса маьже юхаметтаоттаяра йIаьххача хана сатем хилар. ХIаьта шоллагIдар — маьженга ший бе безаш бола болх юха а бе йиш хургйолаш юххьанца денз из хьеяр.

Укх тIеххьарча ханналца травмотологаша этапегIа къестайора уж проблемаш. ХьалхагIа сатем хулийтар, гипс тIа а елле, цул тIехьагIа хьеяйтар. Цхьабакъда дукхагIча хана нийслора: хирурго гипс ханал хьалха хьайоаккхаьрий — лозаьча маьжен човнаш сов шортига ерзара кхерам хулар, хIаьта хьа ца йоаккхаш йоагIача ханал дукхагIа йIаьхъялийтача (хIаьта из ха маца хьатIакхоч ховлга атта гIулакх дац) — маьже дика хьоалацар.

Мамогга дикагIа фу даь цхьана тардергда маьжен сатеми хьоаяри, цаI шоллагIчо йоаю аьнна хеталуш йола профессаш? СССР медицински Iилмай Академе действительни члена Мстислав Волковеи медицински Iилмай доктора Оганес Оганесяне предложеннай цу гIулакха лозаьча маьжен беррига динамически мухь шийна дIатIаэцаш, маьже хотталу моттигаш бокъонца чIоагIъеши цу цхьан ханна хьоаяра новкъарле ца еши йолча механически конструкцех пайда эца аьнна, тIаккха цо новкъостал дергда маьже лерттIа болх бергболаш юхаметтаоттаяра. Хирург ше аппарат тIайоллача хана, дуккагIча даьхъе, операци юкъейоалае езаш хилац. Дарба деш йола халонаш атта лов унахоша: дуккагIйолча хана, аппарат тIера хьа а яккхале, амбулаторе дарба дайтаргдолаш арабоал больницера, шоаш шоашта гIулакх де мог. Цу хана дикка шерлу юххьанцарен массе оагIорахьарен дарбан гимнастика юкъейоалаяра торонаш.

Аванг МЕЛИКЯН,
АПН корреспондент.

МУГІАРАШ ШЕРЛУ

Пионер, комсомолец, тIаккха коммунист — иштта ба советски кагирхой вахара керттера никъ. Из дIаболалу школера. Дика вIаштIехьбаьккха лелабу пионерски, комсомольски организацешка дешархой чуэцара болх № 1 йолча Карабулакерча юкъерча школе.

Укхаза къаьстта чIоагIа терко ю пионерий, комсомольций мугIарашка оттача хIара кIаьнка, йоIига массе а хана дага латтаргдолаш торжественно из гIулакх чакхдаккхара. Тха школе закон а хинна дIаэттад къахьегамхой баьчча В. И. Ленина ваь ди дездеш дикагIа дешаш а юкъара болх лелабеш а бола дешархой пионерски, комсомольски организацешка чуэцилга.

Иштта хилар из укх шера а. ТолашагIа волча 15 пионеро комсомольски билеташ хьайийцар цу дийнахьа.

Къонача комсомольцашен пионерашен ладийгIар В. И. Ленина вахарахи цун революционни гIулакхехи, комсомолен пионерски организацен исторех йолча докладашка, пластинкаш тIа дIаяздаьча В. И. Ленина къамаьлага, цунна дукха езаш хиннача ашарашка.

В. БАКАЛЮК,
Карабулакерча № 1 йолча юкъерча школа дешархо.

КУЛЬТУРА БОЛХЛОЙ СЕМИНАР

Укх деношка Грозненски района культура болхлой шин дийнахьара семинар хилар. Из хьайийллар райисполкома председатела Ш. Дурдиева. Цо дийцар хьалхашка латта декхараш кхоачашдара юрта боахама къахьегамхошта культура болхлоша де дезача новкъосталах. КПСС райкома юрта боахама отдела заведующе Т. Егизарова гулбеннараштa йийшар «1973 шера района колхозийи совхозийи боахама балха итогехи 1974 шера хьалхашка латтача декхарехи» яхача темах йола лекци. СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьара материал юрта къахьегамхошта дIайованийтара бе безача балхах дийцар республика культура министерства методиста Н. Непряхинас.

Семинара хьалхарча дийнахьа культура болхлоша тIаийцар укх шера дола социалистически декхараш. ШоллагIча дийнахьа цар дакъа лаьцар «ХIа-хIа, кIантий!» аьнна Горячеисточненски ДК хиннача мероприяте а, «Мишта хила веза культболхло» яхача диспуте а.

Х. ЖАПАРОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Кинонкъбархой клуб». 10.30 — «Са кхел» яха телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери. 15.20 — Передачай программа. 15.25 — «Волгоградски проспект» тха улица я. Передачана юкъе дакъа лоацаш ба бронетанкови бIун Керттера маршал, Советски Союза шозза Турпал Ротмистров а инарал-полковник Советски Союза шозза Турпал Родимцев а. 16.40 — Книжкай дунен тIа. 17.10 — «Диц ма де, новкъост» яха телевизионни документальни фильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Дешархошта. «Пионерия» яха киножурнал. 18.20 — «Котало» Передача дIахьу Советски Союза шозза Турпала Советски Союза маршала Кошевойс. 18.50 — Босбола телевидени «Освобождение» яха киноэпопея. «Направление главного удара» яха 3-гIа фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Радио денна хетадаь концерт. Союзий дIен Колонии залера трансляци. Листедаьлча «Ха». Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.40 — Республика кхашка. Ачхой - Мартановски района «Овощевод» яха совхоз (гIалгIай меттала). 17.50 — Документальни фильм. 18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.20 — Хоамаш, реклама. 18.25 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.40 — Киножурнал. 18.50 — «ГIалгIай художественни литературана юкъера классови къовсам» яха тема (гIалгIай меттала). 19.15 — Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом болча шерашка республика колхозни ахархоша дIайихьа патриотизм (нохчий меттала). 19.30 — Ах бIаь шера таьрахьаш «1944 шу». 20.30 — Социалистически яхье котбаьннараштa дола концерт (нохчий меттала).

8 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Эрсий художникех дола дувцараш.» Василий Суриков. 10.00 — «Советски характер» яха телевизионни очерк. 10.30 — «Са кхел» яха телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери. 15.10 — Передачай программа. 15.15 — Васильев. «Достоинство» яха поэма, Советски Союза Турпала инарала Карбышева коталонна хетаяь. 16.00 — Шахматин школа. Ловзаболалурий класс. 16.30 — «Iилма — тахана». 17.00 — «Легендацара нах» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени Бераштa. «Почтальон а почта а». 18.30 — ДIадаха денош дагаух бIухошта (нохчий меттала). 19.00 — Телевизорашка хьежарий хаттараштa жоп лу СССР-а Iилмай Академе член-корреспондента Афанасьева. 19.30 — Босбола телевидени. Хоккеих йола СССР кубок. «Сокольники» яхача спорта Дворецера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Хоккеих йола СССР-а кубок. 22.10 — Кинoконцерт. 23.10 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.10 — Кинопередача. 17.40 — Документальни фильм. 17.50 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.20 — «Даьхе бахьан цар тIемаш дир». 19.50 — Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема доакъашхошта хетаяь музыкальни передача. 20.35 — Ах бIаь шера таьрахьаш, «1945 шу».

РАДИО

7 май

6.30 — «Юртара Iуйре». 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Нохч - гIалгIай ашарий концерт (гIалгIай меттала). 8.45 — ЦIе сийгаш (гIалгIай меттала). 16.00 — Тахан радио ди да. Беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Предприяте тIанйца декхараш а уж кхоачашдар а» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.30 — Радио денна хетаяь передача (эрсий меттала). 16.45 — Хоржамаштa накъадолхаш. СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла оттавеча кандидатах дола дувцараш (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

8 май

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — КПСС XXIV-ча съезда соцамаш кхоачашде. «Керттера никъ» яха беседа (гIалгIай меттала). 8.40 — Ашараш. 8.45 — Школьни глобус. 15.15 — «ХIанзара ханара къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 15.45 — Ашараш. 16.00 — «Хьона дагадоагIий, новкъост» (эрсий меттала). 16.15 — «Фронтовикашта дагадоагIараш» яха корреспонденца (нохчий меттала). 16.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 16.45 — «Яхьах боала пайда» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.20 — «Турпалаш массаза бах» яха концерт-композици (нохчий меттала).

ХАОТТАМ.

Тахан республике гIоалеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбузехьара мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 19—23, Грозне 20—22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи лоамеи хувцалуш морхаш а йолаш, шоллагIча ах юкъагIа юкъюкъе догIа а делхаш, цхьаццайолча моттигашка ди а къувкъаш, бе-беча оагIорахьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсанча 6—11, деношка хьалхарча ах юкъагIа 18—23, шоллагIча ах юкъагIа 14—19 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадуьйла шинарин, еран, шоаттан денош.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 4450.